

Seletuskiri haridus- ja teadusministri käskkirja „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine „Ida-Viru täiendkoolituse mahu suurendamine ning uute tasemeõppe õppekavade arendamine ja käivitamine kutse- ja kõrghariduses“ elluviimiseks” eelnõu juurde

1. SISSEJUHATUS JA EESMÄRK

Käskkirja kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõigete 2 ja 4 (edaspidi ÜSS2021_2027) alusel.

Toetuse andmise eesmärk on tööealise elanikkonna oskuste arendamine Ida-Virumaa vajadustest lähtuvalt, et toetada piirkonna kliimaneutraalsele majandusele üleminekut ja majanduskeskkonna mitmekesistumist.

Käskkirja eelnõu ja seletuskirja koostas täiskasvanuhariduse poliitika valdkonna juht Merlin Tatrik (tel 735 0196, merlin.tatrik@hm.ee), täiskasvanuhariduse peaekspert Ena Drenkhan (tel 735 0110, ena.drenkhan@hm.ee), kõrghariduse valdkonna juht Kristi Raudmäe (tel 735 0186, kristi.raudmae@hm.ee), kutsehariduse valdkonna peaekspert Karin Ruul (tel 735 4099, karin.ruul@hm.ee), strateegilise planeerimise ja kommunikatsiooni osakonna välisvahendite planeerimise juht Inge Oopkaup (tel 735 0279, inge.oopkaup@hm.ee), välisvahendite nõunik Ragne Hoff (tel 735 0306, ragne.hoff@hm.ee), õigus- ja personalipoliitika osakonna õigusnõunik Kadi Mölder (tel 735 0234, kadi.molder@hm.ee), strateegilise planeerimise valdkonna peaekspert Meelis Aunap (tel 735 0105, meelis.aunap@hm.ee), välisvahendite nõunik Pirkko Külänurm (tel 735 0161, pirkko.kulanurm@hm.ee).

1 Tegevuse taust

1.1. Põlevkivienergia tootmiselt kliimaneutraalsele majandusele üleminekul kaasnevad mõjud Ida-Virumaal

Praxise 2020. a teostatud analüüsis „Ida-Virumaa majanduse ja tööturu kohandamine põlevkivitööstuse vähenemisega“¹ on toodud välja põlevkivipõhiselt energiatootmiselt väljumisega kaasnevad mõjud piirkonna tööjõule. Ida-Virumaa põlevkivisektori tuumikettevõtetes² töötab 2023. a ca 5500 inimest ning sektoris hõivatute leibkondades elab kokku ligi 16 000 inimest. Aastatel 2018 - 2023 on sektoris töötajate arv vähenenud, nt kui 2018. a jaanuaris töötas 6685 inimest, siis 2023. a augusti lõpu seisuga 5373³.

Põlevkivisektorit iseloomustab maakonna keskmisest kõrgem keskmine palk (2023. a kahe esimese kuu kokkuvõttes 2098 eurot⁴). Töötajaskonnast 80% on mehed ning üle poole sektorist töötab oskus- ja käsitöölise või masinaoperaatoritena. Enam kui pooled töökohtadest asuvad Narva-Jõesuu linnas ja Alutaguse vallas. Sektori suurim tööandja on Eesti Energia ja

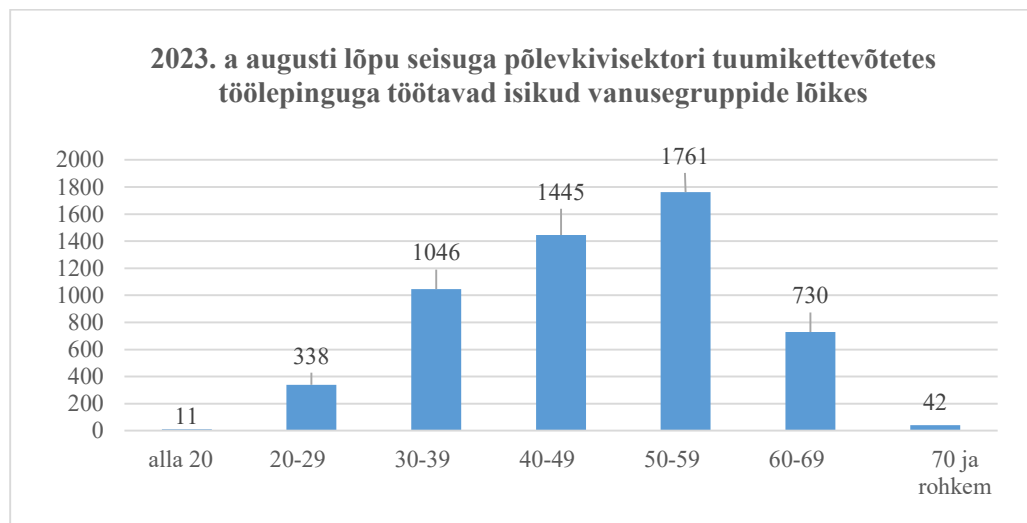
¹ Michelson, A., Koppel, K., Melesk, K., Arrak, K., Laurimäe, M., Murasov, M., Gerli Paat-Ahi, G., Piwek, A. (2020). Ida-Virumaa majanduse ja tööturu kohandamine põlevkivitööstuse vähenemisega. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis. <https://www.praxis.ee/tood/ida-virumaa-polevkivitoostuse-vahenemine/>

² Eesti Energia AS, Elektrilevi OÜ, Enefit Power AS, Enefit Kaevandused AS, Enefit Solutions AS, Viru Keemia Grupp AS, Viru RMT OÜ, VKG Elektrivõrgud OÜ, VKG Energia OÜ, VKG Kaevandused OÜ, VKG Logistika OÜ, VKG Oil AS, Gren Viru AS, Kiviõli Keemiatööstus OÜ, KKT Oil OÜ, Silpower AS

³ Allikas: Statistikaamet.

⁴ Allikas: Statistikaamet.

kontserniga seotud ettevõtted. Viimase paari aasta olulisemaks trendiks on noorte töötajate arvu vähenemine põlevkivisektoris. Suurem osa sektori töötajatest kuulub vanusegruppi 40-60 a. Alla 35 aastaste lisandumine on aeglustunud – viimase viie aasta jooksul on vaid 30% uutest töötajatest alla 35-aastased.



Joonis 1. 2023. a augusti lõpu seisuga põlevkivisektori tuumikettevõttes töölepinguga töötavad isikud vanusegruppide lõikes

Põlevkivisektori tuumikettevõtted on Ida-Virumaa majanduse kese nii oma käibega kui ka väga suure mõjuga nendest sõltuvatele ettevõtetele. 40% Ida-Virumaal registreeritud suurematest tööandjatest on põlevkiviettevõtted. Põlevkivisektori kahanemine mõjutab oluliselt põlevkivisektoriga seotud ettevõtete toimimist. Mida kiirem on üleminek kliimaneutraalsele energiatootmisele, seda suurema surve all on Ida-Virumaa majandus. Aeglasema ülemineku puhul (2050. aasta kliimaneutraalsuse stsenaarium) on majanduse kohanemisperiood pikem ning muuhulgas on võimalik muuta nii ümberprofileerimine kui ka üleminek sujuvamaks ning keskenduda edasistele kasvuvaldkondadele. Põlevkivisektori sulgemine tähendab selle töötajatele töötasu kadumist. Koos leibkonnaliikmetega on otseses vaesusriski langemise ohus vähemalt 8000 inimest. 2035. aasta stsenaariumi ehk sektori kiire sulgemise korral on esimeses toimetuleku riskirühmas üle 50 aastased madala või keskmise oskustasemega töötajad (üle 900 inimese), kes on seni olnud maakondlikus mõistes pigem kõrgema töötasuga, kuid töötanud väga pikka perioodi ühel kindlal erialal.

Riigi fookuseks peab olema Ida-Virumaa eri valdkondade töötlevas tööstuses nii uute ettevõtete rajamise kui ka olemasolevate arendamise toetamine, sealjuures toetades tööstuse mitmekesisuse kasvu. Töötlevat tööstust peab toetama IKT valdkonna arendamine, sest automatiseerimise ja digitaliseerimisega on võimalik mitmetes töötusharudes tulevikus lisandväärtust oluliselt tõsta. Teised olulised valdkonnad on ka keskkonna- ja rohetehnoloogiad, taastuvenergia, ringmajandusharud, vesiniku tootmine ja turismisektor, aga ka kultuurivaldkond ning loomemajandus. Rõhku tasuks ekspertide hinnangul panna ka põlevkivitootmise alternatiivsetele keskkonnasõbralikele lahendustele ning uuringute ja projektide toetamisele väiksema CO₂-heitega ja kõrgema lisandväärtusega põlevkivitoodete arendamiseks.

Täiend- ja ümberõpet vajab põlevkivisektori vähenemisel umbes pool (2800 inimest) tänasest tööjõust, kuivõrd nende ametikohad on tihedalt seotud põlevkivi spetsiifikaga. Teine pool tööjõust omab oskusi, mis on lihtsamalt ülekantavad teistesse valdkondadesse, kuid ka nende puhul on vajalik omandada uusi oskusi. Ümberõppe vajadus on kõige suurem kõrgematel ametikohtadel – juhtidele ja tippspetsialistidele ning tehnikutele ja keskastme spetsialistidele

(kokku 15% kogu täiend- ja ümberõppe vajadusest). Sealjuures võib sektori soodsate arengute korral asendada selle täiendõppega, et spetsialiseeruda ümber põlevkivilt uutele valdkondadele. Teistes ametirühmades on eelkõige vajalik täiendõpe, et toetada üleminekut teiste tööstusvaldkondade (sh kasvuvaldkondade) spetsiifikale. Just lihttöoliste ametirühma puhul on eelkõige vajalik uute ametioskuste omandamise ja täiendõppe võimalus ettevõtetes kohapeal. Lähtuvalt majanduse mitmekesistamisele suunatud investeeringutest on vajalik luua kiired ümberõppe võimalused laiemalt Ida-Virumaa piirkonnas elavatele inimestele. Oluline on olla koolituspakkumises paindlik ja suuteline kiiresti reageerima piirkonna muutuva tööturu vajadustele.

Lisaks ülemineku tagajärjel toimuvatele muutustele piirkonna tööstusega seotud tööturul lisab pinget kvalifitseeritud sotsiaal- ja tervisetöötajate puudus. Tervishoiutöötajate vajadus on suurem ka seetõttu, et põlevkivitööstus on avaldanud mõju Ida-Virumaa elanike tervisele - 2014.–2015. a korraldatud põlevkivisektori tervisemõjude uuringu andmetel on Ida-Viru maakonna elanike tervislik seisund kehvem kui mujal Eestis.

1.2. Ida-Virumaa elanike vanus ja haridustase

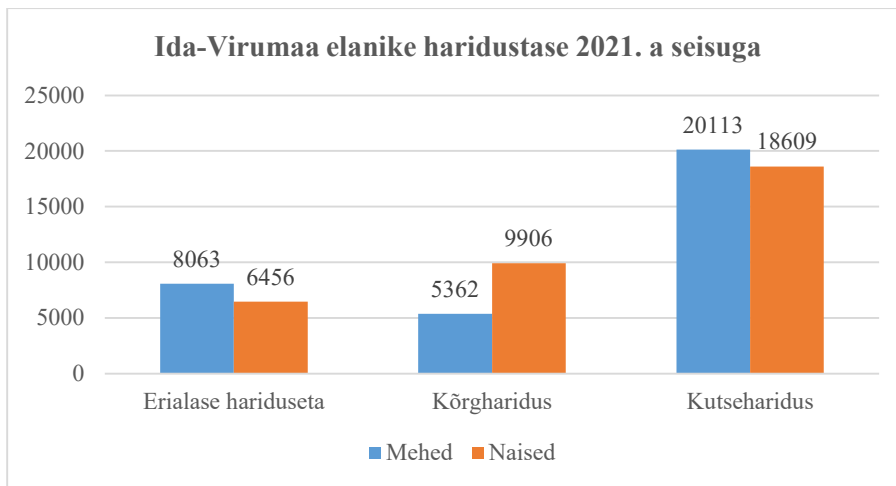
Ida-Virumaa elanike arv kokku oli 01.01.2023 seisuga 131 775. Maakond on üks kõige kiiremini kahaneva ja vananeva rahvastikuga piirkondi Eestis.

Tabel 1. Ida-Virumaa tööealise elanikkonna vanuseline koosseis (allikas: Statistikaamet)

	Kõik vanuserühmad kokku	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	20-64 kokku
Mehed	61 287	3 275	2 516	3 762	4 671	4 217	4 574	4 633	4 219	5 226	37 093
Naised	72 071	2 915	2 160	3 052	3 830	3 911	4 422	4 750	5 023	6 623	36 686
Kokku	133 358	6 190	4 676	6 814	8 501	8 128	8 996	9 383	9 242	11 849	73 779

Lähima 10 aasta jooksul lahkub tööturult vanuse tõttu rohkem inimesi, kui sinna siseneb (6 uut tööealist iga 10 pensionile mineja kohta). Lisaks on Ida-Virumaal Eesti kõrgeim tööturult kõrvalejäänute ning töötuse määr. Võrreldes muu Eestiga on Ida-Virumaa tööjõud suhteliselt paikne. Kõrgeim on hõivatus tööstussektoris. Maakonna ettevõtlusaktiivsus on madal.

Ida-Virumaa 20–64 aastaste elanike haridustase on teiste maakondadega võrreldes kõrge – 35% neist on kõrgharidusega, kolmandik 20–64 aastastest on kutseharidusega ja vaid 12%-l on madal haridustase. Ida-Virumaa kõrgema haridustasemega elanikud on aga enamasti vanemad inimesed, nõukogude ajal siia sisserännanud, endistes Nõukogude Liidu liikmesriikides omandatud kõrgharidusega inimesed. Madala haridusega inimeste osatähtsus on suurem nooremate vanuserühmade seas, nt 20–34 aastaste hulgas on põhi- või sellest madalam haridustase igal neljandal.



Joonis 2. Ida-Virumaa elanike haridustase 2021. a seisuga

Elukestvas õppes osalus on madalam kui Eestis keskmisena (2022. a 21,1% Eesti keskmise, 16% Ida-Virumaal). 20–64 aastastest elanikest osaleb Ida-Virumaal tasemeõppes 5,27% (2022. a andmetel), mis on teiste maakondadega võrreldes madalam.

Ida-Viru maakonda iseloomustab suur mitte-eestlaste osakaal (20 % eestlased, 73 % venelased ja 7% muu rahvus). Riigikeeleoskusega on 59 % elanikest. Riigikeelt ei oska 43% 20–34 aastastest, 64% 35–54 aastastest ja 69% 55–64 aastastest. Eesti madalaim on ka inglise keele oskajate osatähtsus 35–54 aastaste seas.

Praxise 2020. a uuringu⁵ kohaselt rändavad Ida-Virumaalt välja pigem naised ja noored. 2019. aastal oli Ida-Virumaal teistest maakondadest madalaim naiste tööhõive määr - 52,1%. Sellest lähtuvalt on naised Ida-Virumaal tööjõuressurss, kelle kaasamisele tegevustesse tuleb eraldi tähelepanu pöörata. Tuleb arvestada, et naised võivad tehnoloogia valdkonna õppekohtadele kandideerimisel takistada stereotüüpsed uskumused, et tegemist on nõrka meeste valdkonnaga. Selle uskumuse muutmiseks on vajalik planeerida sobivaid kaasamis ja kommunikatsiooni tegevusi, mis motiveeriks ja julgustaks naised õppes osalema.

1.3. Kutseharidus Ida-Virumaal

Piirkonna peamine kutsehariduse pakkuja on Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus, mis korraldab tasemeõpet teeninduse, tehnika, tootmise ja ehituse, informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogiate, ärianduse, halduse ja õiguse ning humanitaaria ja kunstide õppevaldkondades. Lisaks korraldab kool tasemeõpet Viru vanglas. Koolil on õpetamise õigus 22 õppekavarühmas sh registreeritud 104 erinevat õppekava. Lisaks pakutakse täienduskoolitusi. 2022/23. õppeaastal õppis Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuses 2592 õppijat tasemeõppes (sh 1158 naist ja 1434 meest) ja täienduskoolitustel osales 2022. a 3041 täiskasvanut (sh naised 2/3). Koolil on õppekohad Jõhvis, Sillamäel ja Narvas. Õppijatest üle 90% on pärit Ida-Virumaalt.

1.4. Kõrgharidus Ida-Virumaal

Kõrgharidustasemel on Ida-Virumaal võimalik õppida Tartu Ülikooli (edaspidi *TÜ*) Narva Kõrgkoolis ja Tallinna Tehnikaülikooli (edaspidi *TalTech*) Virumaa Kõrgkoolis.

⁵ <https://www.praxis.ee/tood/ida-virumaa-ojglase-ulemineku-voimaluste-analuus/>

TÜ Narva Kolledž on Ida-Virumaal asuv akadeemilise kõrghariduse keskus, kus lisaks kõrgharidusõpingutele saab osaleda ka mitmekeelsetes täiendusõppe- ja välisprogrammides. Kõrgharidusõpe toimub õpetajakoolituse ja kasvatusteaduse ning informaatika ja infotehnoloogia õppekavagruppides. Kolledži õppetegevuse ja teadusuuringute peamised suunad on lõimitud aine- ja keeleõpe, mitmekultuuriline ühiskond ja haridus, eesti ja slaavi rahvaste ja kultuuridevahelised kontaktid, mitmekeelsus, psühholoogia, pedagoogika ning kirjandus- ja keeleteadus. Kolledž pakub õpet 12 õppekava alusel, kokku õpib kolledžis 2022/23. õa üle 600 üliõpilase. Üliõpilaste päritolu järgi võib öelda, et tegemist on piirkondliku kolledžiga, kuna Eesti üliõpilastest (üle 420) umbes 60% on pärit Ida-Virumaalt.

Tallinna Tehnikaülikooli Virumaa Kolledžis saab õppida kolmel rakenduskõrgharidusõppe ja kolmel magistriõppe erialal ning kokku õpib kolledžis 358 üliõpilast. Kõrgharidusõpe toimub tehnika, tootmise ja tehnoloogia ning informaatika ja infotehnoloogia õppekavagruppides. Kolledži teadusuuringute peamised suunad on seni olnud tahkete kütuste tehnoloogia (tahkete ja vedelate kütuste analüüsid ja termilise töötlemise uuringud) ning rakenduslik keemia (CO₂ ja põlevkivifenoolide koosväärimine, väävliühendite adsorptsiooni ja oksüdatsiooni valdkond). Uurimisrühmad keskenduvad ringmajandusliku mittefossiilse CO₂ väärimisele, keemilise ringlussevõtu protsessi arendamisele mehaaniliseks ringlussevõtuks mittesobivatele jäätmetele, uudsete taastuv-, väike- ning kogukonnaenergeetika lahenduste uurimisele ja arendamisele ning Tööstus 5.0-ga seotud väljakutsete lahendamisele.

Meditsiini valdkonnas on Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolil struktuuriüksus Kohtla-Järvel, kus on 2023/24. õa võimalik omandada õe (rakenduskõrgharidus), hooldustöötaja (kutseõpe), tegevusterapeudi (kutseõpe) ja tervishoiusekretäri (kutseõpe) eriala. Õe õppekaval (rakenduskõrgharidus) viib õppetööd Narvas läbi ka Tartu Tervishoiu Kõrgkool.

Lisaks paikneb Ida-Virumaal Sisekaitseakadeemia Narva õppekeskus, kus toimuvad tasemeõppe õpperühmade koolitused ja praktika, pakutakse valdkonna täienduskoolitusi ning gümnaasiumides valikainena sisekaitseõpet.

1.5. Täienduskoolituse pakkujad Ida-Virumaal

Ida-Virumaal on seisuga 01.07.2023 registreeritud Eesti hariduse infosüsteemis (*edaspidi EHIS*) 108 täienduskoolitusasutust. 2021. a osales nende poolt pakutud 5456 koolitusel 18 363 õppijat (sh koolituse lõpetas tunnistusega 14 830). Kõige enam osales õppijaid pedagoogiliste töötajate koolitustel (3254), järgnesid keeleõppe (2660) ja arvutikasutuse õppekavarühma koolitused (1800). Lisaks pakuvad koolitusi, õpisündmusi jm mitte- ja informaalset õpet tegevusi organisatsioonid, MTÜd, eraettevõtted jt, kes ei ole kantud EHISesse. Eesti Töötukassa koolituskaardi partneriks on 30 Ida-Virumaal registreeritud täienduskoolitusasutust.

Ida-Virumaa koolituspakkumine on mitmekesine, kuid põlevkivisektori kahanemise valguses on vajalik muuta olemasolevaid õppekavu ning töötada välja uusi. See tähendab, et peame muutma olemasolevaid õppekavasid ja looma uusi, et vastata maakonna tööstuse ja majanduse arengule.

2. EELNÕU SISU JA VÕRDLEV ANALÜÜS

Käskkirja lisa, millega kehtestatakse toetuse andmise tingimused, koosneb 15 punktist.

Eelnõu lisa 1 punktis 1 kirjeldatakse toetuse andmise tingimuste reguleerimisala, toetuse andmise eesmärki ja seoseid Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021-2027 poliitikaeesmärkidega ning Riigikogu poolt 12. mail 2021. a vastu võetud „Riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ (edaspidi „Eesti 2035“) strateegiliste sihtidega.

Meedet rahastatakse Õiglase ülemineku fondist (edaspidi *ÕÜF*). Eelnõus on viidatud, missugustesse Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) nr 2021/1056 alusel loodud Õiglase ülemineku fondi (ELT L 231/1, 30.06.2021) (edaspidi *ÕÜF määrus*) artiklis 8 toodud tegevustesse meede panustab.

Tegevustega panustatakse Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035 eesmärkidesse 1 ja 3: Õpivõimalused on valikurohked ja kättesaadavad ning haridussüsteem võimaldab sujuvat liikumist haridustasemete ja -liikide vahel (eesmärk 1) ja tegevussuunda 1.2 Tagatakse paindlikud õpivõimalused, kvaliteetse hariduse kättesaadavus ja toetatud õpe, et vähendada õppest väljalangemist ja katkestamist ning rakendada maksimaalselt iga inimese potentsiaali.

Õpivõimalused vastavad ühiskonna ja tööturu arenguvajadustele (eesmärk 3) ja tegevussuunda 3.2 Soodustatakse suuremat lisandväärtust loovate oskuste arendamist ning laiendatakse täiendus- ja ümberõppevõimalusi, sh töökohapõhist õpet, et reageerida kiiresti töömaailma arenguvajadustele ning tagada Eesti inimestele tööturul vajalikud oskused ja teadmised.

Samuti panustab meede „Eesti 2035“ strateegilise sihi „Elukeskkond“ mõõdikusse „Keskkonnatrendide indeks“ ja „Eesti koht üleilmses säästva arengu eesmärkide indeksi edetabelis“ sh panustades ülemaailmse säästva arengu eesmärki nr 12.8: „Tagada 2030. aastaks, et kõik inimesed on informeeritud ja teadlikud säästvast arengust ning loodusega kooskõlas olevast eluviisist“ ja eesmärki nr 13.3: „Täiustada haridust, teadlikkuse suurendamist ning inimeste ja asutuste suutlikkust kliimamuutuste leevendamise, nendega kohanemise, nende mõjude vähendamise ja nende eest varase hoiatamise valdkonnas“.

Sekkumise eesmärk on piirkonna ettevõtete ja teiste tööandjate vajadusest lähtuvalt arendada piirkonna elanike oskusi seoses põlevkivienergia tootmiselt kliimaneutraalsele majandusele üleminekuga kaasnevatele muutustele majandusstruktuuris. Tegevuste tulemusena on mitmekesisustunud õppimisvõimalused Ida-Virumaal nii täienduskoolitustes kui ka kõrg- ja kutsehariduse tasemeõppes.

Käskkirja lisa 1 punktis 2 kirjeldatakse tegevusi TAT eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks.

Punktis 2.1. selgitatakse tegevuse „**Kutsehariduse tasemeõppe õppekavade arendus ja õppe pakkumine õppimisvõimaluste mitmekesistamiseks Ida-Virumaal**“ kahe alategevuse sisu.

Alategevuse 2.1.1. „Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse õppekavade arendus ja õpetamisvõimekuse tõstmine arendatavatel õppekavadel“ raames ajakohastatakse koostöös tööandjatega olemasolevaid ja luuakse uusi kutseõppe õppekavasid sh moodulite rakenduskavasid Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuses (edaspidi *Ida-Virumaa KHK*). Eesmärgiks on tagada kooli poolt pakutava õppe parem vastavus Ida-Virumaa arenguvajadustele. Lähtuvalt kutseõppeasutuste seadusest on kooli õppekava loomisel aluseks riiklik õppekava, kutsestandard või tööandjate toetuskiri. Kooli õppekava rakendatakse

moodulite rakenduskavade alusel⁶. Ühel õppekaval võib olla mitu moodulite rakenduskava lähtuvalt õppijate ja tööandjate vajadustest. Loodud ja uuendatud õppekavad registreeritakse Eesti hariduse infosüsteemis EHIS. Õppekavad luuakse kvalifikatsiooniraamistiku 3.-5. tasemel.

Õppekava arendamise⁷ alla kuuluvad õppekava kavandamine ja koostamine, avamine ning hindamine, parendamine või muutmine. Õppekavade arendus toimub piirkonna tööandjate vajadustest ja ettevõtlus- ning kutseühenduste hinnangutest lähtuvalt ning nendega koostöös (nt korraldatakse arutelusid tööandjatega, kaardistatakse ootused, küsitakse tagasisidet jne).

Õppekavade rakendamisega seotud õpetajatele pakutakse erialast ja/või erialaga seotud didaktika koolitust ning stažeerimist. Koolitused võivad toimuda nii Eestis kui välisriikides.

Meetme juhtimiseks on tegevustele „Täiendkoolituse mahu suurendamine ning uute tasemeõppe õppekavade arendamine ja käivitamine kutse ja kõrghariduses“ ja „Ida-Viru ettevõtluse teadmismahukuse suurendamise toetus: teadusvõimekuse pakkumise arendamine Ida-Virumaal TA-võrgustiku loomiseks“ (edaspidi *ÕÜF teadusmeede*) moodustatud ühine juhtkomisjon (edaspidi *ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjon*). Ettepanekud õppekavade arendamise rahastamiseks ÕÜFst esitab Ida-Virumaa KHK ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjonile.

ÕÜF haridus- ja teadusmeetme juhtkomisjon kooskõlastab toetatavate õppekavade loetelu ja õppekohtade arvu. Arendusettepanekute hindamisel lähtutakse piirkonna ja tööandjate vajadustest. Käesoleva ja järgnevat tegevuste puhul on oluline võimalikult kiiresti ning paindlikult reageerida muutuvatele vajadustele (nt uute ettevõtete tegevuse käivitamisest tulenevalt). Õppekavad kinnitatakse iga-aastases tegevuskavas, mille koostab elluviija. Elluviija sõlmib tegevuse elluviimiseks lepingud.

ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjon on alategevuse 2.1.1. raames teinud ettepanekud rahastada järgmiste õppekavade arendamist Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuses (seisuga 31.08.2023):

1. Päikeseelektrisüsteemide hooldustehnik (maht 30 EKAP, 5. taseme jätkuõpe);
2. Hooneautomaatik (maht 60 EKAP, 4. taseme jätkuõpe);
3. Mehhatroonik (maht 60 EKAP, 4. taseme jätkuõpe);
4. Tehnoloogiaprotsesside operaator (fookus puidukeemiale, maht 90 EKAP, 4. taseme esmaõpe);
5. CNC freespingi operaator (maht 60 EKAP, 4. taseme kutseõpe);
6. CNC treipingi operaator (maht 60 EKAP, 4. taseme kutseõpe).

Lähtuvalt piirkonna vajadustest võib õppekavade loetelu täieneda ja muutuda. Tasemeõppe läbiviimise aluseks on Eesti hariduse infosüsteemis (EHIS) registreeritud kooli õppekavad.

Topeltrahastuse vältimiseks ei rahastata ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjoni poolt heakskiidetud Ida-Virumaa KHK õppekavade arendustegevusi ja rakendamist ette valmistavaid tegevusi teistest sekkumistest („Õppurite õpivalikute suunamine kutse- ja kõrghariduses e tehnoloogiaprogramm“ (Inseneriakadeemia), „IT hariduse ja digioskuste arendamine“,

⁶ Kutseõppeasutuse arendustegevust ja õppekasvatustööd käsitlevate kohustuslike dokumentide nõuded ja dokumentide pidamise kord §6, <https://www.riigiteataja.ee/akt/127082019010?leiaKehtiv>

⁷ Õppekava arendamise juhendmaterjal, https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/16497/juhend_veeb.pdf

„Haridus- ja noortevaldkonna töötajate esma- ja täiendõpe ning järelkasv“, „Tööturu vajadustele vastava kutse ja kõrghariduse arendamine“ (PRÕM+)). Meetmest ei rahastata õpetajate keeleõpet.

Alategevuse 2.1.2. „Kutsehariduse tasemeõppe pakkumine piirkonna arenguvajadustest lähtuvalt“ raames saavad kutseõpet pakkuda kõik Eestis tegutsevad kutseõppeasutused.

Ida-Virumaa arengu ja tööturu vajadustest lähtuvalt luuakse lisaks riigieelarvelistele koolituskohtadele kutseõppes täiendavad õppekohad 750 tasemeõppes osalejale.

Elluviija kaardistab Ida-Virumaa arenguks vajalikes õppesuundades⁸ tasemeõppe õigust omavate kutseõppeasutuste võimekuse ja valmisoleku õppe pakkumiseks ning kooskõlastab õppekavade loetelu ja kavandatava õppekohtade arvu ettepaneku ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjoniga. Tasemeõppe läbiviimise aluseks on Eesti hariduse infosüsteemis registreeritud kooli õppekavad. Kutseõpe võib toimuda nii kooli- kui töökohapõhises õppevormis, lähtuvalt õppijate ja tööandjate vajadustest. Rahastatakse õppe läbiviimist täiendavatel õppekohtadel, mis lisanduvad riigieelarvest (tegevustoetus) rahastatavatele koolituskohtadele. Õppekava käivitamiseks on vajalik kohalike ettevõtete toetus, kool esitab vastavad kinnitused. Õppekavad kinnitatakse iga-aastases tegevuskavas, mille koostab elluviija. Elluviija sõlmib tegevuse elluviimiseks lepingud.

Topeltfinantseerimise vältimiseks teistest (PRÕM+, riigieelarve) vahenditest ÕÜF tegevuste raames õppesse võetud õppijad registreeritakse Eesti hariduse infosüsteemis (edaspidi *EHIS*) ja eristatakse rahastusallika (nt „ÕÜF HAR“) alusel. Igal õppijal saab EHISes olla ainult üks rahastuallikas.

Tasemeõpe toimub reeglina Ida-Virumaal. Keeleõppe eesmärgil võib osa õppest toimuda ka muudes maakondades. Reeglina pakub kutseõpet IVKHK ning juhul kui see on majanduslikult mõttekas, arendatakse ka uued õppesuunad välja IVKHK-s. Osa õppest toimuda muudes maakondades juhul, kui Ida-Virumaal vastav õpetamisvõimekus puudub (nt õppe läbiviimine eeldab kindlatüübilist taristut, seadmeid, kuid mõnes teises kutseõppeasutuses on vastav võimekus olemas) või ei ole majanduslikult mõistlik Ida-Virumaal õpet korraldada. Näiteks võib see esineda erialadel, kus 5 aasta jooksul vajatakse üksikuid spetsialiste - sel juhul võib ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjoniga kooskõlastatult Ida-Virumaa tööandjate vajadustest lähtuv kutseõpe toimuda ka mujal. Järgitakse põhimõtet, et osa õppest toimuks Ida-Virumaal (nt teooriaõpe väljaspool ja praktika Ida-Virumaal või vastupidi).

Kui kutseõppesse (v.a kutsekeskharidusõpe) siseneja eesti keele oskuse tase ei võimalda õppida eesti keeles, siis võimaldatakse õppijaile tasemeõppe raames (nt valikmoodulid) täiendavat eesti keele õpet.

Arendatavatesse tasemeõppe õppekavadesse lisatakse rohe- ja digioskuste moodulid või käsitletakse neid läbivate teemadena.

Punktis 2.2. täpsustatakse toetatava tegevuse „**Kõrghariduse tasemeõppe õppekavade arendus ja õppe pakkumine õppimisvõimaluste mitmekesistamiseks Ida-Virumaal**“ sisu.

Piirkonna ettevõtluskeskkonna mitmekesistamiseks ja toimepidevuse tagamiseks luuakse täiendavaid õppimisvõimalusi kõrgharidustaseme õppekavadel nii rakenduskõrghariduse-,

⁸ Kutseharidusstandard, Lisa 2 https://www.riigiteataja.ee/aktiis/1170/4201/9006/VV_130m_lisa2.pdf#

bakalaureuse- kui magistriõppes. Kokku asuvad uutel ja uuendatavatel õppekavadel õppima täiendavatel õppekohtadel vähemalt 550 üliõpilast. Rahastatavate õppekavade loetelu ja õppekohtade arvu kinnitab ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjon pärast kõrgkoolide esitatud pakkumiste läbivaatamist. Õppekavade hindamisel lähtutakse piirkonna ja tööandjate vajadustest. Õppekavad ja rahastamise piirsummad kõrgkooli kohta kinnitatakse iga-aastases tegevuskavas, mille koostab elluviija. Elluviija sõlmib kõrgkoolidega tegevuse elluviimiseks lepingud.

Kõrghariduse tasemel toetatakse õpet eestikeelsetel õppekavadel ning õpe toimub valdavalt Ida-Virumaal, st ei ole välistatud, et teatud lühema perioodi vältel toimub õpe mujal. Erandina on võimalik õppe pakkumine või praktika korraldamine valdavas osas õppekava mahust väljaspool Ida-Virumaad, kui selle on heaks kiitnud ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjon.

Arendatavatesse tasemeõppe õppekavadesse lisatakse roheoskuste moodulid või käsitletakse roheoskusi läbivate teemadena.

Alategevuse 2.2.1. „Kõrghariduse õppekavade arendus ja õppe pakkumine teadus- ning arendustegevuse fookusteemadel Tallinna Tehnikaülikooli (edaspidi *TalTech*) Virumaa Kolledžis ja Tartu Ülikooli (edaspidi *TÜ*) Narva Kolledžis“ kavandatakse tegevused kooskõlas ÕÜF meetmega 21.6.1.3 „Ida-Viru ettevõtluse teadmismahukuse suurendamise toetus: teadusvõimekuse pakkumise arendamine Ida-Virumaal TA-võrgustiku loomiseks“ (edaspidi *ÕÜF teadusmeede*). ÕÜF teadusmeetmest rahastatakse teadustegevust ning piirkonna teadusvõimekuse kasvatamist, mille raames asuvad kolledžites tööle ka lisanduvad teadlased. Teadusvõimekuse kasv võimaldab tõsta ka piirkonna kõrgharidusõppe kvaliteeti ja suurendada mitmekesisust lähtuvalt piirkonna arenguvajadustest.

Kõrghariduse õppekavasid arendatakse ja õpet pakutakse teadus- ja arendustegevuse fookusteemadega seotud valdkondades: 1) üleminek taastuenergiale ja hajuslahendustele energeetikas, 2) tööstus 4.0, 3) keemiliste protsessidega väärimine ja kriitilised toormed (v.a. fossiilkütustega seonduvad suunad). Nimetatud fookusteemad lepiti kokku meetmete ettevalmistamisele eelnenud kaasamistegevuste käigus. Tegevused on seotud ÕÜF teadusmeetmega, kuna teaduse meetmest kasvatatakse kolledžites kohapealset teadusvõimekust, st rahastatud teadusteemade raames asuvad tööle kas nooremteadurid või teadurid Ida-Virumaa vajadustest lähtuvates teadusprojektides ning värvatavate teadlaste kompetentse kasutatakse haridusmeetmest rahastatava õppetegevuse läbiviimisel. Teadlaste puhul, kes panustavad nii ÕÜF haridus- ja teadusmeetmesse, lepatakse täpsed kõrghariduse- ja teadustegevusega seotud kohustused kokku nendega sõlmitud töölepingus. Vastavaid seosed kirjeldavad TA meetme konsortsiumi partnerid ühises tegevuskavas.

Õppekavade loetelu ja kavandatava õppekohtade arvu kooskõlastab ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjon. ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjon on alategevuse 2.2.1. raames teinud ettepanekud rahastada järgmiste õppekavade arendamist kõrgharidusõppe I astmel (seisuga 30.09.2023):

- Ettevõtlus ja digilahendused (TÜ)
- Infotehnoloogiliste süsteemide arendus (TÜ)
- Keemiatehnoloogia (TalTech)
- Masinaehitus- ja energiatehnoloogia protsesside juhtimine (TalTech)
- Arukad süsteemid ja rakendusinfotehnoloogia (TalTech)

ning kõrgharidusõppe II astmel:

- Jätkusuutlik tööstus (TalTech)
- Jätkusuutlikud keemiatehnoloogiad (TalTech)
- Praktiline andmeteadus ja masinõpe (TÜ)
- Rohelised energiatehnoloogiad (TalTech).

Meetme elluviimisel saab ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjon teha ettepanekud täiendavate õppekavade arendamiseks. Juhul, kui tegu on lisavastuvõtu rahastamisega olemasoleval õppekaval, siis võetakse lisakohtade arvu fikseerimisel arvesse varasemaid vastuvõtu mahtusid. Kogu vastuvõttu rahastatakse juhtumil, kui tegu on piirkonnas avatava uue õppekava või spetsialiseerumisega. ÕÜF vahendite arvel loodud õppekohtade üle peetakse arvestust Eesti hariduse infosüsteemis (EHIS), kus nende õppurite juurde saab teha vastava märke (ÕÜF rahastatud õppekoht).

Toetatakse uute õppekavade väljatöötamist ja väljavalitud õppekavade arendamist, sh uute ainete või moodulite väljatöötamist ning vajadusel tegevuste elluviimiseks vajalike uute akadeemiliste töötajate värbamist või olemasolevate koolitamist. Koolitused võivad toimuda nii Eestis kui ka välisriikides. Samuti toetatakse õppematerjalide väljatöötamist ning õppekeskkonna ajakohastamist, sh õppelaborite sisustamist ja teiste õppetegevuseks vajalike seadmete soetamist. Ajakohastatud ja uutel õppekavadel rahastatakse õppetöö läbiviimist ja sellega seotud tegevusi, sh juhendamist, üliõpilastele muu toe pakkumist, aga ka teavitus- ja turundustegevusi üliõpilaskandidaatide leidmiseks sh tegevused naiste sihtrühmale. Õppekeel on eesti keel. Kui üliõpilase eesti keele oskus ei vasta kõrgharidustasemel õppimiseks esitatud nõuetele, saab kõrgkool pakkuda üliõpilasele süvendatult riigikeele õppimise võimalust ning sellisel juhul üliõpilase nominaalne õppeaeg pikeneb kuni ühe õppeaasta võrra. Toppeltrahastamise ohtu eestikeelse õppe toetamiseks kavandatava meetmega ei ole, kuna sealt ei kavandata üliõpilastele suunatud tegevusi. ÕÜF vahenditest rahastatud õppekavadel õppivad üliõpilased registreeritakse EHISes ning on eristatavad rahastusallika alusel.

Teistest meetmetest regionaalsetes kolledžites väljavalitud õppekavade arendamist ja neil õppe pakkumist ei rahastata.

Partnerid koostavad ja esitavad elluviijale iga-aastased tegevuskavad ja kavandatava eelarve lähtudes neile määratud piirsummast, mille arvutamisel on aluseks ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjoni poolt kinnitatud loodavate õppekohtade arv ja keskmine kõrghariduse tegevustoetus tasuta õppiva üliõpilase kohta.

Alategevuse 2.2.2. „Kõrghariduse õppekavade arendus ja tasemeõppe pakkumine muudest piirkonna arenguvajadustest lähtuvalt“ raames rahastatakse õpet valdkondades, mis toetavad Ida-Virumaa olemasolevate või loodavate ettevõtete vajadusi, ettevõtluskeskkonna mitmekesistamist (sh loomemajandus) ning piirkonna toimepidevuse tagamist sh sisekaitse, tervishoiu- ja sotsiaalteenuste osutamist. Kõrgharidusõppe pakkumises saavad osaleda kõik Eestis tegutsevad vastavas õppekavarühmas õppeõigust omavad kõrgkoolid sõltumata sellest, kas neil on piirkonnas püsiv õppekoht või mitte. Meetme raames ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjonile esitatavas kõrgkooli pakkumises peab olema toodud õppekava nimetus, maht, eesmärk, lühike sisukirjeldus, ülevaade õppetöö korraldusest sh õppe läbiviimise koht. Üldjuhul peab õpe toimuma Ida-Virumaal. Õppekeel on eesti keel. Kui üliõpilase eesti keele oskus ei vasta kõrgharidustasemel õppimiseks esitatud nõuetele, saab kõrgkool pakkuda üliõpilasele süvendatult riigikeele õppimise võimalust ning sellisel juhul üliõpilase nominaalne õppeaeg pikeneb kuni ühe õppeaasta võrra.

Punktis 5.5. on nimetatud partnerkõrgkoolid, kes on 27.09.2023 seisuga esitanud pakkumised ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjonile õppe läbiviimiseks. ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjon on alategevuse 2.2.2. raames teinud ettepanekud rahastada õppe pakkumist järgmistel kõrgharidusõppe I astme õppekavadel (seisuga 27.09.2023):

- Jätkusuutlik ettevõtetus ja ringmajandus (TalTech);
- Sotsiaaltöö (Tallinna Tehnikakõrgkool).

Õppe vajaduse ning rahastatavad õppekavad kooskõlastab ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjon lähetuses seejuures õppe pakkumise hindamis- ja valikukriteeriumidest:

- õppe läbiviimise asukoht: Ida-Virumaa;
- eesmärk: õppekava toetab olemasolevate või loodavate ettevõtete vajadusi või ettevõtluskeskkonna mitmekesistamist või sisekaitse- või tervishoiuteenuste osutamist;
- õppekavad on kõrghariduse I ja II astmel;
- õppe läbiviimisel tagatakse paindlikkus (arvestades piirkonna vajadusi);
- õppe pakkumine vastab spetsialistide vajadusele riigi, kohalike ettevõtete, ettevõtlusorganisatsioonide vaates ja maakonna arenguvajadustele;
- toimub koostöö eri osapoolte vahel nii piirkonna ettevõtjatega kui piirkonnas tegutsevate õppeasutustega juhul, kui õpet pakkuval kõrgkoolil puudub taristu Ida-Virumaal.

Vajadusel saab nimetatud hindamis- ja valikukriteeriumidest lähtuvalt ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjon küsida kõrgkoolidelt täiendavaid pakkumisi õppekavade avamiseks.

Rahastatakse õppe läbiviimisega otseselt seotud tegevusi, sh õppejõudude, juhendajate palkamist, üliõpilastele kohapealse toe pakkumist, ruumide rentimist, turundus- ja teavitustegevusi üliõpilaskandidaatide leidmiseks sh tegevused naiste sihtrühmale jms.

Vastuõetud üliõpilased registreeritakse EHISes ja eristatakse rahastusallika (ÕÜF rahastatav õppekoht) alusel. Teistest meetmetest (nt PRÕM+) ei ole plaanis Ida-Virumaal kõrghariduse tasemeõppe läbiviimist rahastada. Vastava vajaduse tekkimisel jälgitakse ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjoni tasandil, et õppekavad ei kattuks.

Partnerid koostavad ja esitavad elluviijale iga-aastased tegevuskavad ja kavandatava eelarve lähtudes neile määratud piirsummast, mille arvutamisel on aluseks ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjoni poolt kinnitatud loodavate õppekohtade arv ja keskmine kõrghariduse tegevustoetus tasuta õppiva üliõpilase kohta.

Punktis 2.3. täpsustatakse toetatava tegevuse „Täienduskoolituste pakkumine teadmiste ja oskuste arendamiseks Ida-Virumaal“ sisu.

Täiend- ja ümberõppe kavandamisel ning elluviimisel lähtutakse „Ida-Viru maakonna arengustrateegiast 2021–2035“, oskuste ja tööjõu vajaduse pikaajalistest prognoosidest OSKA ning piirkondlikest tööjõu vajaduse analüüsist ja uuringutes. Täiskasvanute koolituse seaduse muudatuste eelnõu kohaselt on mikrovalifikatsioon täienduskoolitusel omandatud, tõendatud ja tunnustatud teadmiste ja oskuste kogum, mis vastab tööturu või ühiskonna vajadustele. Kõrgkoolid võivad nimetada mikrovalifikatsiooni mikroraadiks, kui õppekava mahust vähemalt poole moodustavad kõrgharidustaseme õppe õppeained. Mikrovalifikatsiooniõppe maht on 5 kuni 30 ainepunkti.

Rahastatavad täienduskoolitused (sh mikrovalifikatsiooniõpe) toetuvad ühelt poolt ÕÜFi toel välja arendatud uutele või uuendatud tasemeõppe õppekavadele või lähtuvad piirkonna majanduse ümberstruktureerimisest ja piirkonna majanduse mitmekesistamise raames ellu

viidud investeeringutest tulenevatest vajadustest. Koolitused on suunatud Ida-Virumaa tööelisele elanikkonnale, kes soovivad olemasolevaid oskusi ajakohastada ja arendada, tööturule naasta või teha karjääripööret, fookuses on põlevkivi sektorist väljuva tööjõu uute oskuste omandamise toetamine. Vajadusel seatakse täiendavad tingimused ja eelistused osalemisele, nt et eelistatud sihtrühmaks on põlevkivisektori töötajad. Omandatud teadmiste ja oskuste kohta väljastatakse õppijale täienduskoolituse tunnistus. Rahastatavad täienduskoolituse õppekavad peavad sisaldama roheoskuste mooduleid või käsitletakse roheoskusi läbivate teemadena.

Vajadusel integreeritakse täienduskoolitustesse erialane keeleõpe. Viiakse ellu muid täiskasvanute täienduskoolitustel osalemist toetavaid tegevusi (nt nõustamine, mentorlus, praktika jne). Tööturule naasmise toetamiseks on oluline ka üldoskuste ja võtmepädevuste arendamine ning õppima innustava hoiaku kujundamine.

Täienduskoolitusi tellitakse riikliku koolitustellimusena (edaspidi RKT) täiskasvanute koolituse seaduse § 16 alusel või riigihangetega. Ettepanekud maakonna ja õiglase ülemineku seisukohast oluliste koolitusvaldkondade kohta teeb ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjon. RKT esitatakse ülikoolidele, rakenduskõrgkoolidele ja kutseõppeasutustele, kes on täienduskoolitusasutuse pidajad. Kui riikliku koolitustellimuse pakkumine ei kata kõiki vajalikke valdkondi või ilmneb vajadus kiireks ja paindlikuks reageerimiseks piirkonna tööturu muutnud vajadustele, toimub koolituste tellimine riigihangete alusel. Hanked korraldab elluviija.

Täienduskoolituste riiklik koolitustellimus on korraldatud nii, et ei esine kattuvust erinevatest meetmetest. Selleks on moodustatud ühine (ESF, ÕÜF, RRF) riikliku täienduskoolituse tellimuse komisjon (edaspidi RKT juhtkomisjon). Täienduskoolituste läbiviimiseks peavad koolid esitama fondide lõikes nii õppekavad kui ka koolituskohad ning hiljem õppe läbiviimisel osalejate ja väljastatud täienduskoolituste tunnistuste andmed. Vajadusel seatakse täiendavad tingimused osalemiseks.

Täiskasvanute koolitajate kompetentside arendamiseks korraldatakse koolitajate koolitusi (näiteks lõimitud aine- ja keeleõppe põhimõtete rakendamine). Vastavad koolitushanked korraldab elluviija.

Punktis 2.4. täpsustatakse toetatava tegevuse „Täiskasvanutele suunatud õpivõimalusi toetavad tegevused“ sisu

Ida-Virumaal viiakse ellu täiskasvanute õpivõimalusi tutvustavad kommunikatsiooni ja teavitustegevused. Tegevuste kavandamisel arvestatakse piirkonna eripäradega ja tehakse koostööd teiste ÕÜF meetmete elluviijatega. Kohaliku tasandi täiskasvanuharidusega tegelevad osapooled (haridusasutused, kultuuriasutused, ettevõtlusorganisatsioonid, kolmanda sektori organisatsioonid jt) on murekohana välja toonud, et info õpivõimalustest on killustunud ning vajalik on parandada õpivõimaluste kohta info kättesaadavust ja täiskasvanuharidusega tegelevate organisatsioonide koostööd.

Tegevuse 2.4. elluviimisel on partneriks Sihtasutus Ida-Viru Ettevõtluskeskus (edaspidi IVEK), kelle põhikirjaline eesmärk on toetada Ida-Viru regiooni arengut osutades ettevõtlust toetavaid teenuseid ning kaasates regiooni arenguks vajalikke vahendeid. Selleks tegeleb IVEK muuhulgas turismi, hariduse, ettevõtluse, loomemajanduse, vabaühenduste arendamisega regioonis. IVEK eestvedamisel on Ida-Virumaal moodustatud haridusklastri (Hariduskopter), mille eesmärgiks on tugevdada ja ühtlustada kohalikku haridusmaastikku ning kutsuda piirkonda uusi õpilasi ja haridustöötajaid. Haridusklastri tegevused on seni olnud

tasemehariduse kesksed ja täienduskoolitusasutuste ning teiste täiskasvanute õppimist toetavate organisatsioonide kaasatus on olnud vähene. Käesoleva tegevuse raames on kavas IVEKi ja Hariduskopteri tegevusi rohkem arendada ka täiskasvanuhariduse suunal. Et säiliks keskne koordineerimine ja ühtne koondvaade, on oluline, et tegevused viiks ellu kohalikku hariduselu koordineeriv organisatsioon. IVEKi partneriks määramisel on tehtud analüüs.

Täiskasvanutele suunatud elukestva õppe võimalustest teavitamiseks Ida-Virumaal ja õppima innustavate hoiakute kujundamiseks ning selleks ühiste tegevuste kavandamiseks kaasab IVEK tegevustesse maakonna täiskasvanuhariduse osapooled: kõrgkoolid, kutseõppeasutused, eratäienduskoolitusasutused, kohalikud omavalitsused, Ida-Virumaa Omavalitsuste Liit, Integratsiooni Sihtasutus, Eesti Töötukassa, ETKA ANDRAS, kolmanda sektori organisatsioonid, kultuuriasutused, raamatukogud, tööandjad jt. Tegevused täpsustatakse igaaastases tegevuskavas ja tegevuste kavandamisel on aluseks maakonna arengustrateegia ja „Õiglase ülemineku territoriaalne kava“. Teavitus- ja kommunikatsioonitegevuste elluviimiseks kaasab IVEK hanke korras professionaalse turundus- ja kommunikatsioonipartneri, kes loob kommunikatsioonistrateegia koos visuaalide ja turundustegevuste sisuga ning aitab ellu viia teavitus- ja turundustegevused.

Arvestades Ida-Virumaa elanike eesti keele oskuse taset ja muust Eestist erinev infoallikate kasutamist, on vajalik tagada õppimisvõimalustest teavitamine ja muu ÕÜF kommunikatsioon kohalikule elanikkonnale arusaadavas ja vastuvõetavas keeles st eraldi on vajalik tähelepanu pöörata venekeelsele kogukonnale keskenduvale kommunikatsioonile. Võrreldes teiste maakondadega on Ida-Virumaal vajalik sihtrühmadele läheneda erinevalt, leida võimalikult täpsed sekkumisloogikad: sihtrühmi kõnetavad sõnumistrateegiad, rakendada personaalset lähenemist, kasutada lisakanaleid sh online meediat, üritusturundust jne.

Täienduskoolitusvajaduse hindamiseks viiakse läbi piirkonna tööjõu oskuste vajadust kaardistavaid uuringuid. OSKA prognoosides on toodud üleriiklikud tööjõuvajaduse prognoosid ning soovitusel, kuid kuna piirkondlikud analüüsid puuduvad, on tegevuste paremaks sihitamiseks vajalik läbi viia spetsiaalselt Ida-Virumaad puudutavad analüüsid ja -uuringud. Nimetatud analüüsid ja uuringuid viiakse läbi sünergias ÕÜF teadusmeetme tegevustega fookusteemal 4. Muud tegevussuunad - siirdeprotsesside seire ja analüüs Ida-Virumaal.

Punktis 2.5. täpsustatakse horisontaalsed põhimõtted tegevuste elluviimisel.

Toodud on tegevused, mis ei kuulu vastavalt ühissätete määruse artiklis 9 sätestatule toetatavate tegevuste hulka.

Toodud on allikad, millest lähtutakse õppe kavandamisel. Piirkonna tööandjate vajaduste väljaselgitamiseks on kavas lisaks nimetatutele tegevus 2.4. raames läbi viia spetsiaalsed analüüsid ja -uuringud.

Sätestatud on „Euroopa Liidu põhiõiguste hartas“ ja „Puuetega inimeste õiguste konventsioonis“ toodud õigustega arvestamine, samuti soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise põhimõtete arvestamine, kirjeldatud on ligipäätavuse nõuete tagamine.

TAT tegevused vastavad „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtetele (*Do No Significant Harm e DNSH*) ega tekita olulist ebasoodsat keskkonnamõju, sest inimeste teadmiste ja oskuste arendamine aitab kaasa keskkonnanägemise saavutamisele. Õppekavade finantseerimisel jälgitakse, et otseselt või kaudselt ei finantseerita fossiilkütustega seonduvaid alasid. Nii tasemeõppe kui täienduskoolituste õppekavadesse integreeritakse roheoskused e oskused, mis

on vajalikud, et arendada ja toetada kestlikku ning ressursisäästlikku ühiskonda, selles elamist ja mis seostuvad keskkonnamõju vähendavate tehnoloogiate, teenuste või materjalidega. Teavitustegevused aitavad tõsta teadlikkust „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtte kohaldamiseks erinevate tegevusvaldkondade puhul.

Täienduskoolitused, õpisündmused jm üritused viiakse läbi järgides keskkonnahoidlike sündmuste juhendis toodut. Soetuste tegemisel ja riigihangete läbiviimisel järgitakse keskkonnahoidlikke kriteeriume vähemalt nõutavate tooterühmade ja teenuste osas.

Eelnõu lisa 1 punktis 3 kirjeldatakse oodatavaid tulemusi. Tegevuste tulemusena mitmekesisustavad õpivõimalused kutse- ja kõrghariduses ning Ida-Virumaa töötavatele täiskasvanutele on pakutud paindlike õpivormidena täienduskoolitusi, mis arvestavad OSKA prognoose, regionaalseid vajadusi ning eripärasid. Tegevuste elluviimist ja oodatavate tulemuste saavutamist mõõdetakse meetmete nimekirja väljund- ja tulemusnäitajatega. Meetmete nimekirja näitajate definitsioonid, mõõtmismetoodika ja muu detailne info on leitav näitajate passidest PSO43, PSR41, VVV26 ja VVT03 (Rahandusministeeriumi seire juhendi lisa⁹). Rakenduskavas on seatud kogu meetme eesmärgiks, et vähemalt 13 500 täiskasvanut osaleb täienduskoolitustel ning neist saavad koolituse lõppedes kvalifikatsiooni ehk lõpetavad tunnistusega vähemalt 11 475 inimest (s.o 85%). TATs on kavandatud, et koolitustel osaleb vähemalt 10 500 inimest ning neist tunnistusega lõpetavad vähemalt 8925 inimest. Meetme raames lisaks kavandatud avatud taotlusvoorude raames osaleb vähemalt 3000 inimest. Samuti on eesmärgiks, et tööandjate vajadustest lähtuvalt on loodud ja täiendatud 20 tasemeõppe õppekava kutse- või kõrghariduse tasemel. Uutele või täiendatud tasemeõppe õppekavadele vastuvõetud kutse- või kõrgharidusõppurite arv on minimaalselt 1300.

Eelnõu lisa 1 punkti 4 kohaselt on tegevuse rakendusasutuseks Haridus- ja Teadusministeerium ning rakendusüksus Riigi Tugiteenuste Keskus.

Eelnõu lisa 1 punkt 5 täpsustab elluviija ja partnerid.

Tegevuste elluviija on Haridus- ja Noorteamet (edaspidi *Harno*). Harno on Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusala valitsusasutus. Kuna TAT tegevused hõlmavad nii kõrg-, kutse- kui ka täienduskoolituste valdkonda ja täiskasvanutele suunatud mitteformaalset õpet laiemalt, siis on tegevuste elluviijaks määratud Harno, kes omab pikaajalist haridusprogrammide juhtimise kogemust ja kelle põhitegevus vastab TATi raames läbiviidavatele tegevustele. Sekkumisega seotud tegevuste elluviimine on Harnos innovatsiooni ja koostöö osakonna vastutusallas. Lisaks on Harno ka ÕÜF teadusmeetme elluviija, mis võimaldab suurendada meetmete sünergiat ja koosmõju ning vältida dubleerimist.

Elluviija vastutab tegevuste tulemusliku elluviimise eest sh koostöös partneritega.

Tegevuse 2.1.1. elluviimisel on kaasatud partnerina piirkonna ainus kutseõpet pakkuv riigi kutseõppeasutus – Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus, millel on õppekohad Narvas, Sillamäel ja Jõhvis.

Tegevuse 2.1.2. elluviimisel saavad lisaks Ida-Virumaa Kutsehariduskeskusele olla elluviijale partneriks ka teised riigi- ja munitsipaalkutseõppeasutused, kui neil on vastavas õppekavarühmas tasemeõppe läbiviimise õigus. Partnerite kaasamise vajadus lähtub ÕÜF

⁹ SF ektranet: Juhendid> 2021-2027> Seire> Näitajate metoodika 2021-2027.

haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjoni kinnitatavatest suunistest tasemeõppe vajaduse järele ning Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse võimekusest õpet ise pakkuda.

Tegevuse 2.2.1. elluviimisel on partneriteks Tartu Ülikool ja Tallinna Tehnikaülikool, kes on partneriteks valitud seetõttu, et mõlemad ülikoolid on Ida-Virumaal esindatud kolledžitega piirkondlike õppimis- ja koostöövõimaluste pakkujatena ja on piirkonna olulised arengumootorid. Nimetatud partnerid on kaasatud juba sekkumise planeerimise käigus ja on partneriteks ka meetme „Ida-Viru ettevõtluse teadmismahukuse suurendamise toetus: teadusvõimekuse pakkumise arendamine Ida-Virumaal TA-võrgustiku loomiseks“ elluviimisel.

TÜ Narva kolledž on Ida-Virumaal asuv akadeemilise kõrghariduse keskus, kus lisaks kõrgharidusõpingutele saab osaleda ka mitmekeelsetes täiendusõppe- ja välisprogrammides. Kolledž pakub õpet 12 õppekava alusel, kokku õpib kolledžis üle 600 üliõpilase. Kõrgharidusõpe toimub õpetajakoolituse ja kasvatusteaduse ning informaatika ja infotehnoloogia õppekavagruppides.

TalTech Virumaa Kolledži missioon on pakkuda paindlikku kõrgharidus-, ümber- ja täiendõpet lähtuvalt regiooni vajadustest ning panustada ettevõtete teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevusse. Kolledžis saab õppida kolmel rakenduskõrgharidusõppe ja kahel magistriõppe erialal ning kokku õpib kolledžis 270 üliõpilast. Kõrgharidusõpe toimub tehnika, tootmise ja tehnoloogia ning informaatika ja infotehnoloogia õppekavagruppides.

TA võimekuse kasvatamise meetme elluviimiseks ülikoolide sõlmitava konsortsiumilepinguga lepatakse kokku lepingupoolte õigused ja kohustused, konsortsiumi osapoolte vaheline vastutuspiir ning ühine tegevuskava (konkreetsed tegevused, kuhu osapooled kaasatakse). Seega on ülikoolidel vastutus arendada teadus- ja arendustegevuse võimekust Ida-Virumaal ning see loob pinnase ka õppekvaliteedi arendamiseks ning kõrgharidusõppe mitmekesistamiseks.

Tegevuse 2.2.2. elluviimisel on partneriteks Tartu Ülikool ja Tallinna Tehnikaülikool nende õppekavade raames, mis ei ole teadus- ja arendustegevuse fookusteemadega seotud. Partneriteks on ka Tallinna Tehnikakõrgkool, Sisekaitseakadeemia, Tartu Tervishoiu Kõrgkool ja Tallinna Tervishoiu Kõrgkool. Täiendavalt saab partneriks nimetada teisi avalik-õiguslikke ülikoole ja riigi rakenduskõrgkooles, kel on kõrgharidustaseme õppeõigus, kes on valmis piirkonnas õppetööd läbi viima ning kelle õppe pakkumise on hinnanud vajalikuks ÖÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjon.

Tegevuse 2.3. elluviimisel on Haridus- ja Teadusministeerium partneriks riikliku täienduskoolituse tellimuse läbiviimisel. Koolitushanked korraldab Harno.

Tegevuse 2.4. elluviimise on partneriks IVEK. Eesti õiglase ülemineku territoriaalses kavas¹⁰ on ülemineku elluviimine kavandatud laiaulatusliku partnerlusena, kus kohalike partneritena nähakse IVEKit, Ida-Virumaa Omavalitsuste Liitu ja Ida-Viru Investeeringute Agentuuri. Ida-

¹⁰ Eesti õiglase ülemineku territoriaalne kava: <https://pilv.rtk.ee/s/eSpt2Tzmqs39B2k>

Viru maakonna arengustrateegia 2023-2035 tegevuskavas¹¹ on maakonna ja haridusastmete üleste haridusvaldkonna tegevuste läbiviijana toodud IVEK (Haridusklastar/Hariduskopter).

IVEKi üheks põhikirjaliseks tegevuseks on hariduse arendamine regioonis (lisaks turismi, ettevõtluse, loomemajanduse, vabaaühenduste arendamisele). Maakonna haridusastmete koostöö edendamiseks ja koordineerimiseks tegutseb IVEKi eestvedamisel haridusklastar (Hariduskopter), mille eesmärgiks on tugevdada ja ühtlustada kohalikku haridusmaastikku ning kutsuda piirkonda uusi õpilasi ja haridustöötajaid.

Kuna IVEK omab maakonna tasandil hariduslike algatuste keskset koordineerimise kogemust, siis IVEKi määramine partneriks ei halvenda selle täitmise kvaliteeti. IVEKi puhul on tegemist juriidilise isikuga (sihtasutus), mille asutajaliikmed on kohalikud omavalitsused ja mis on loodud tegutsema avalikes huvides. Sihtasutusel on 3 kuni 11 liikmeline nõukogu, kes määratakse kolmeks aastaks asutajaõigusi teostavate kohalike omavalitsuste poolt nii, et igast asutajaõigusi teostavast kohalikust omavalitsusest on üks esindaja ja asutajate otsusel esindajaid ka teistest organisatsioonidest, kes on olulised sihtasutuse edukaks tegutsemiseks. Oma ülesannete täitmiseks on nõukogul õigus tutvuda kõigi sihtasutuse dokumentidega ning kontrollida raamatupidamise õigsust, vara olemasolu, samuti sihtasutuse tegevuse vastavust. Seega läbi juhtimisstruktuuri on tagatud tegevuste õiguspärasuse kontroll.

Kuna tegevusi viiakse ellu ÕÜFi raames, siis partner peab järgima ÜSS2021_2027 sätestatud ehk tegevuse elluviimise kulud loetakse abikõlblikuks, kui need on sobivad, vajalikud ja tõhusad toetuse andmise tingimustes sätestatud tulemuste saavutamiseks. IVEKle kohalduvad riigihangete seadusest tulenevad nõuded, läbi mille on samuti tagatud rahaliste vahendite eesmärgipärane ja majanduslikult efektiivne kasutamine. IVEK omab kompetentse ning kogemusi välisvahenditest rahastatavate projektide elluviimisel ning meeskonda eesmärkide saavutamiseks. Seega on tagatud tegevuste elluviimisel organisatsiooniline suutlikkus ja tagatud tegevuste majanduslik mõistlikkus. IVEKi poolt elluviidavad tegevused ei kahjusta avalikke huve ega nende isikute õigusi, kelle suhtes tegevusi ellu viiakse.

Kuna IVEK täidab TATi tegevuste elluviimisel avalikku ülesannet, siis on IVEKi kui partneri puhul tehtud ka usaldusvääruse kontroll (halduskoostöö seaduse § 12 lõiked 1 ja 2). IVEKi usaldusväärust kinnitavad järgmised asjaolud:

- 1) tal on võimalik kasutada haldusülesannete täitmiseks vajaminevaid tehnilisi vahendeid, tal on nõutavate teadmiste ja oskustega töötajad ning muud eeldused ja kogemused volitatava haldusülesande täitmiseks;
- 2) tema suhtes ei ole algatatud likvideerimist ega pankrotimenetlust;
- 3) ei esine asjaolusid, mis võivad põhjustada tema püsiva maksejõuetuse või tema tegevuse lõpetamise;
- 4) tema kohta ei ole karistusandmeid karistusregistris;
- 5) ta ei ole oluliselt rikkunud temaga sõlmitud halduslepinguid või riigihanke teostamiseks sõlmitud hankelepinguid;
- 6) tal ei ole maksuvõlga, sealhulgas ajatatud maksuvõlga, ega lõivude, trahvide või sundkindlustuse maksete võlgnevust.

¹¹ Ida-Viru maakonna arengustrateegia 2023-2035 lisa: tegevuskava 2023-2029:

https://ivol.ee/documents/9867329/37206687/Ida-Viru_maakonna_arengustrateegia_2023-2035_lisa_tegevuskava_2023-2029.pdf/6ddb560-c3b9-4cfd-bee3-aaa74a7d3643

Eelnõu lisa 1 punkt 6 nimetab peamised sihtrühmad. Peamiseks sihtrühmaks on Ida-Virumaal õpet pakkuvate kutseõppeasutuste ja kõrgkoolide tasemeõppe õppijad, tööeline elanikkond, sh on fookus Ida-Virumaa elanikkonnal. Samuti on sihtrühmaks kõrgkoolid ja kutseõppeasutused, täienduskoolitusasutused, tööandjad, Ida-Virumaa arendusorganisatsioonid ja kohalikud omavalitsused.

Täiskasvanuhariduse osapooled on: kõrgkoolid, kutseõppeasutused, eratäienduskoolitusasutused, kohalikud omavalitsused, Ida-Viru Ettevõtluskeskus (sh Hariduskopter), Ida-Virumaa Omavalitsuste Liit, Integratsiooni Sihtasutus, Eesti Töötukassa, ETKA ANDRAS, kolmanda sektori organisatsioonid, kultuuriasutused, raamatukogud, tööandjad, tööandjate liidud, ametiühingud jt, kes panustavad Ida-Virumaal täiskasvanutele suunatud formaal- ja mitteformaalõppe pakkumisse ning arendamisse.

Haridus- ja teadusminister on moodustanud Õiglase ülemineku fondi haridus- ja teadusmeetme juhtimise toetamiseks ning sekkumiste omavahelise sünergia suurendamiseks juhtkomisjoni. Juhtkomisjoni kuuluvad lisaks HTM esindajatele ka esindajad teistest ministeeriumitest, kelle juhitalvatel sekkumistel on haakuvus HTM sekkumistega, kohalike tööandjate esindusorganisatsioonid, piirkonna ettevõtlusorganisatsioonide esindajad, KOVde esindaja ning Töötukassa esindaja.

Eelnõu lisa 1 punkt 7 sätestab tegevuste abikõlblikkuse perioodi.

Tegevuste abikõlblikkuse periood on 01.01.2023 - 31.08.2029. Abikõlblikkuse periood kehtestatakse tagasiulatuvalt, sest tegevused 2.1 ja 2.2 on osaliselt käivitunud 2023. a I poolaastast. Tasemeõppes uute õppekavade väljatöötamine on ajamahukas protsess ja kõrgkoolidega läbirääkimisi alustati juba 2022. aastal. Selleks, et meetme sisulised tegevused käivituksid kiiremini, andis ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjon ennetavalt heakskiidu kutse- kui kõrgharidusõppes prioriteetsemaks peetud uutele ja arendatavatele õppekavadele. Koolid on asunud tegema ettevalmistavaid tegevusi õppekavade käivitamiseks või muutmiseks. Samuti on mitmetel kooskõlastuse saanud õppekavadel juba läbi viidud vastuvõtt arvestusega alustada õppetööga 2023. aasta 1. septembrist.

Teised tegevused käivituvad 2024. a.

Eelnõu lisa 1 punkt 8 määratleb tegevuse eelarve. TAT kogueelarve on 31 000 000 eurot sh EL toetus on 21 700 000 eurot ning riiklik kaasfinantseering on 9 300 000 eurot. Kogu ÕÜF sekkumise „Ida-Viru täiendkoolituse mahu suurendamine ning uute tasemeõppe õppekavade arendamine ja käivitamine kutse- ja kõrghariduses“ tegevuste maht on 35 714 286 eurot sh EL toetus on 25 000 000 (70%) ja riiklik kaasfinantseering on 10 714 286 eurot (30%). Lisaks käskkirjale on kavas ette valmistada meetme määrus avatud taotlemiseks eesmärgiga viia ellu kohalikke uuenduslikke täiskasvanutele suunatud haridusalgatusi.

Eelarve kinnitatakse ministri käskkirjaga. Tegevuste ja partnerite lõikes eelarve kinnitab rakendusasutus iga-aastases tegevuskavas.

Tegevuse 2.1. eelarve kujunemise aluseks on 750 õppurit ja lisas 2 toodud Euroopa Komisjoni tasemeõppe ühikuhinnad. Olenevalt õppetasemest on õppe pikkus 6 kuud kuni 2,5 aastat, keskmiselt 1,5 aastat. Lisanduvad hinnanguliselt 10 õppekava arenduskulud.

Tegevuse 2.2. eelarve kujunemise aluseks on 550 õppurit kõrghariduses, rahastamine üliõpilase kohta on kavandatud samas mahus kõrghariduse tegevustoetusega vastavalt ÖÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjoniga kooskõlastatud piirmäärale.

Tegevuste eelarve sisaldab 7% kaudset kulu.

Eelnõu lisa 1 punktis 9 tuuakse välja tegevuste abikõlblikud ja abikõlbmatud kulud.

Abikõlblikud on kulud, mis on vajalikud käskkirjas nimetatud tegevuste elluviimiseks, mis on kooskõlas Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *Ühendmäärus*) §-s 15 ning toetuse andmise tingimustes sätestatud tingimustega.

Sh on abikõlblikud tegevuste elluviimiseks vajalikud otsesed personalikulud vastavalt Ühendmääruse §-s 16 ja § 21 lõikes 3 sätestatule. Samuti on abikõlblikud projektiga seotud isikute välislähetustega seotud kulud.

Abikõlblikud on õppeotstarbeliste digilahenduste, sh veebikursuste, veebilehtede ja -rakenduste loomise ning arendamise (sh digiligipääsetavuse tagamise) kulud. Kui tegevuse tulemusel arendatakse välja IT-süsteem, siis selle süsteemi arendamise ajal arendusega seotud hoolduskulu on otsene kulu, kuid peale valmimist tekkiv hilisem hooldamine ei ole enam otsene, vaid on kaudne kulu.

Abikõlblikud on tegevuste elluviimiseks vajalike uuringute, analüüside ja ekspertiiside tegemise või tellimise kulud (nt piirkonna koolitusvajaduse analüüsid).

Abikõlblik on ka täienduskoolitustel ja õpisündmusel osalemiseks ligipääsetavuse tagamise kulu füüsilises ja virtuaalses keskkonnas ning kirjalikus ja suulises kommunikatsioonis nelja peamise puudeliigi lõikes (nägemis-, kuulmis-, liikumis- ja intellektipuu, nt valitakse sobivad ruumid, tagatud on ligipääsetavus informatsioonile, õppevahenditele, e-keskkondadele jne). Füüsilise keskkonna kohandamine (nt kaldteede või liftide ehitamine) ei ole abikõlblik kulu. Abikõlblik on ka kulu, mis on seotud fondide vahendite kasutamisest avalikkuse teavitamisega seotud kohustuste täitmisega.

Kaudsed kulud hüvitatakse ühtse määrana 7 % arvestatuna otsestest abikõlblikest kuludest. Kui tegevuse kaudsed kulud kaetakse ühtse määra alusel, võib Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 54 kohaselt ühtse määra alusel hüvitada kuni 7 % rahastamiskõlblikest otsestest kuludest. Otseste kuludena käsitletakse tegevuste 2.1.1., 2.2.1., 2.2.2, 2.4. ja programmi juhtimisega seotud kulusid.

Otseste kuludena käsitletakse ka tegevuse 2.3. raames elluviidavaid täienduskoolituse kulusid, mida hüvitatakse standardiseeritud ühikuhinna alusel või ostetakse riigihangetena. Topeltfinantseerimist ei teki, sest täienduskoolituste hüvitamisel on aluseks haridus- ja teadusministri poolt määrusega kehtestatud RKT ühikuhinnad, mis tuginevad täienduskoolituse turuhindadel ega sisalda kulusid administreerimiseks.

Kaudsetest kuludest hüvitatakse riigisisese lähetamise või liikumisega seotud sõidu- ja majutuskulud.

Tegevuse 2.1.1. raames rahastatakse partneri õppekavade arendustegevuste läbiviimiseks vajalikke õppetegevust ettevalmistavasid kulusid. Ettevalmistusperioodil, kui õppureid ei ole veel õppekavale vastu võetud ja kui õppetegevus ei ole veel alanud, on alategevuse 2.1.1. puhul

abikõlblikud toetatava õppekava väljatöötamise ja uuendamisega seotud otsesed personalikulud, kutseõpetajate koolituste ning stažeerimise seotud kulud. Samuti on abikõlblikud väliskoolitustega seotud kulud.

Tegevuse 2.1.2. raames rahastatakse kutsehariduse tasemeõppe läbiviimist lisas 2 toodud ühikuhindade alusel, mis on kehtestatud Euroopa Komisjoni poolt Euroopa Komisjoni delegeeritud määruse 2023/1676 (7.07.2023) millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/1060 seoses ühikuhindade, kindlasummaliste maksete, ühtsete määrade ja kuludega sidumata rahastamise määratlusega liikmesriigi kulude hüvitamiseks komisjoni poolt“ alusel.

Ühikuhinnaks on tasemeõppe õppija koolituskulu ühel aastal vastavalt ISCED standardis ja Eesti kutseharidusstandardis toodud õppetasetele. Ühikuhind on õppe läbiviimise lõplik kulu, muid kulusid muul viisil tegevuse raames toetusest ei hüvitata.

Tasemeõppes õppija hüvitatav koolituskulu arvestatakse õppeaasta kohta nominaalse õppeaja vältel. Kui õppetöö maht on vähem või rohkem kui 60 EKAPit, hüvitatakse koolituskulud samas proportsioonis tegelikult omandatud EKAPidega.

Koolidel on vastavalt EHISE põhimäärusele kohustus kõik tasemeõppijad registreerida ning ÕÜF vahenditest rahastatud õppekohtade korral registreeritakse õppur EHISEs kasutades ÕÜF rahastamisallika tunnust. Toetuse maksmise aluseks on EHISE väljavõtte ja direktori käskkiri õpilaskandidaadi õppijaks arvamiseks.

Eelnõu punktis 9.5. on täpsustatud kulusid, mis võivad tekkida seoses kõrghariduse õppekavade arendamisega ja õppe pakkumisega tegevuse 2.2.1. raames. Abikõlblikud on partnerkõrgkoolide (Tallinna Tehnikaülikooli ja Tartu Ülikooli) toetatavate õppekavade väljatöötamise, kohandamise ja uuendamisega seotud otsesed personalikulud ning õppejõudude koolituste ja stažeerimisega seotud kulud ning samuti on abikõlblikud väliskoolitustega seotud kulud, sh välislähetuskulud. Õppetegevusse kaasatavad teadlased võivad vajada nt õppedidaktika alast koolitust või olemasolevad õppejõud võivad vajada koolitust/ensearendamist uute tehnoloogiate jms teemal. Samuti on abikõlblikud muud õppetegevuse korraldamiseks vajalikud otsesed kulud, sh nt õppelaborite sisustamine, seadmete, aparatuuri ja muu tehnika või litsentside soetamine, õppematerjalide väljatöötamine või hankimine. Abikõlblikud on ka üliõpilaskandidaatide saamiseks vajalike turundus- ja teavitustegevuste kulud. Rahastamine toimub üliõpilase kohta samas mahus kõrghariduse tegevustoetusega vastavalt ÕÜF juhtkomisjoniga kooskõlastatud piirmäärale.

Tegevuse 2.2.2. raames on abikõlblikud partnerkõrgkoolide väljavalitud õppekavadel õppe pakkumise ja õppetöö läbiviimisega seotud otsesed personalikulud, ruumide kasutamise ja rentimisega seotud kulud juhul, kui õppe pakkujal puudub tegevuskoht Ida-Virumaal, õppematerjalide ettevalmistamise või hankimisega seotud kulud, samuti muud vajalikud kulud, mis on seotud üliõpilaskandidaatide saamiseks vajalike turundus- ja teavitustegevustega. Rahastamine toimub üliõpilase kohta samas mahus kõrghariduse tegevustoetusega vastavalt ÕÜF juhtkomisjoniga kooskõlastatud piirmäärale.

Tegevuses 2.3. raames täienduskoolituse riikliku koolitustellimuse alusel tellitavate täienduskoolituste kulud on abikõlblikud haridus- ja teadusministri 2. oktoobri 2018. a määrusega nr 29 „Riikliku täienduskoolituse tellimuse koostamise ja esitamise kord ning akadeemilise tunni maksumus õppekavarühmade kaupa Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas“ kehtestatud ühikuhindade alusel vastavalt ühendmääruse §-le

19. Koolitushangete puhul toimub rahastamine tegelike kulude alusel.

Abikõlbmatud on kõik ühendmääruse §-s 17 nimetatud kulud. Abikõlbmatu on ühikuhindades sisalduv kulu kuludokumentide alusel. Lisaks on abikõlbmatud hoonestatud ja hoonestamata maa, kinnisvara ja mootorsõiduki ost. Abikõlbmatud on ka siseriiklikud lähetuskulud sh ametniku, teenistuja, töö-, töövõtu- või käsunduslepingu alusel projekti heaks teenust osutava või tööd tegeva isiku või projekti tegevuste elluviimisega seotud kolmanda isiku riigisisese lähetamise või liikumisega seotud sõidu- ja majutuskulud tegelike kulude alusel. Projekti heaks töötava personali, sh ametniku, teenistuja, lepingulise töötaja või kolmanda isiku riigisisese lähetamisega tekkivad sõidu- ja majutuskulud on summaliselt väiksed, kuid nõuavad abikõlblikkuse tõendamiseks ja kontrollimiseks suurt hulka dokumente, mis tähendab suurt halduskoormust nii toetuse saajale kui rakendusüksusele ning riski mitteabikõlblike kulude tekkimiseks.

Eelnõu lisa 1 punktis 10 käsitletakse toetuse maksmise tingimusi ja korda.

Toetus makstakse välja tegelike kulude alusel vastavalt ühendmääruse §-dele 24-26, § 27 lõike 1 punktile 1 ja § 28 lõigetele 1 ja 3.

Tegevuse 2.1.2. puhul makstakse toetust vastavalt 24. juuni 2021 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikkel 94 p 4 alusel, 7. juuli 2023 Euroopa Komisjoni delegeeritud määrusele 2023/1676 liikmesriikidele kehtestatud ühikuhindadele ja lisas 2 toodud metoodikale.

Tegevuse 2.3. riikliku koolitustellimusena tellitud täienduskoolituste (sh mikrovalifikatsiooniõppe) puhul makstakse toetus välja haridus- ja teadusministri 2.10.2018 määrusega nr 29 „Riikliku täienduskoolituse tellimuse koostamise ja esitamise kord ning akadeemilise tunni maksumus õppekavarühmade kaupa Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas“ kehtestatud ühikuhindadest lähtuvalt, vastavalt ühendmääruse §-le 28 lõikele 1. Makse aluseks on koolitusel osalejatele õpiväljundite saavutamisel väljastatud täienduskoolituse tunnistus. Lisaks täienduskoolituse riiklikule koolitustellimusele viiakse läbi täienduskoolitusi, mis tellitakse hankega.

Tegevuste elluviimise abikõlblikud kulud hüvitatakse järgnevalt:

- tegevus 2.1.1. tegelike kulude alusel;
- tegevus 2.1.2. kutseõppe õppekulude standardiseeritud ühikuhindade alusel;
- tegevus 2.2.1. tegelike kulude alusel;
- tegevus 2.2.2. tegelike kulude alusel;
- tegevus 2.3. standardiseeritud siseriiklike ühikuhindade alusel (riikliku koolitustellimuse koolitused) ja tegelike kulude alusel (koolitushanked);
- tegevus 2.4. tegelike kulude alusel;
- programmi juhtimisega seotud kulud tegelike kulude alusel.

Eelnõu lisa 1 punktis 11 määratletakse elluviija ja partneri kohustused. Elluvijale kohalduvad kõik ühendmääruse § 43 alusel kehtestatud kohustused, lisaks on elluviija kohustatud koostama iga-aastase tegevuskava, kooskõlastama selle rakendusasutusega ning ÕÜF haridus- ja teadusmeetmete juhtkomisjoniga ja viima tegevused vastavalt tegevuskavale ja eelarvele ellu. Järgneva aasta tegevuskava ja eelarve esitatakse rakendusüksusele hiljemalt 20. novembriks. Tegevuskava täitmiseks sõlmib elluviija partneritega (v.a Haridus- ja Teadusministeerium) lepingud, milles sätestatakse partneri tegevuskava st ÕÜF juhtkomitee poolt kinnitatud õppekavade loetelu, õppeks avatavate õppekohtade ja vastuvõtuaastate arv, vajadusel eelarve

piirsummad. Samuti on elluviija kohustatud koostama punktis 12 sätestatud vahe- ja lõpparuandeid. Elluviija esitab ka rakendusüksusele järgneva eelarveaasta väljamaksete prognoosi 15. jaanuariks. Esimese aasta väljamaksete prognoos tuleb esitada 15 tööpäeva jooksul TATi kinnitamisest.

Elluviija poolt läbiviidavate tegevuste koordineerimine ja osapoolte nõustamine peab toimuma kohapeal, et tagada üleminekuprotsessist mõjutatud inimeste ja kogukondade parem toetamine, samuti üleminekust ja meetme tegevustest teavitamine kohalikule elanikkonnale arusaadavas keeles.

Eelnõu lisa 1 punkt 12 täpsustab aruandluse korda ja sisu. Selles sätestatakse vahearuannete ja lõpparuande esitamise kohustus, tähtajad ning nende menetlemise kord.

Elluviija on kohustatud tagama rahastatavates tegevustes osalejate kohta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1056 lisas III loetletud ühiste koheste väljund- ja tulemusnäitajate andmete kogumise, töötlemise ja rakendusüksusele esitamise vastavalt Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse §19 lõikele 3. ÕÜFist rahastatavatele ESF-laadsetele tegevustele (sh koolitused) rakendub analoogne andmekorje kohustus, nagu ESF+ rahastatavatele tegevustele. Andmekorje nõuded on täpsustatud Euroopa Komisjoni juhendites (https://ec.europa.eu/sfc/en/2021/support-ms/2021MNTESF?qt_esf_faq=2#/) ning Rahandusministeeriumi koostatud „Euroopa Sotsiaalfond+ tegevustes osalejate andmekorje juhendis perioodi 2021–2027 struktuuritoetusi rakendavatele asutustele“. Toetuse saaja tagab osalejate andmete olemasolu ja uuendamise SFOS projekti sündmustes (ehk SISis) hiljemalt kvartali lõpu seisuga kvartalile järgneva kuu teise nädala lõpuks (juuni lõpu seisuga andmed võib edastada nelja nädala jooksul).

Osalejate andmed tuleb esitada eelmääratletud (ala)tegevuste ja sihtgruppide kohta, mida täpsustatakse eelnõu punktis 12.7. Euroopa Komisjoni andmekorje nõuete täitmiseks kogub elluviija läbi Sündmuste Infosüsteemi (SIS – projektis osalevate isikute registreerimiseks ja andmekorjeks mõeldud e-keskkond) osalejatelt, kellele andmekorje kohustus kohaldub, isikuandmed vastavalt RM RO juhendile „Euroopa Sotsiaalfond+ tegevustes osalejate andmekorje juhend perioodi 2021–2027 struktuuritoetusi rakendavatele asutustele“. Osalejate andmekorje läbiviimine, sh esitamise tähtajad, andmekoosseis jne toimub vastavalt eelnimetatud juhendile ning Sündmuste Infosüsteemi juhendile (<https://rtk.ee/struktuuritoetuste-registriga-seotud-dokumendid/SIS>).

Eelnõu lisa 1 punkt 13 määratleb finantskorrektsiooni tegemise alused ja korra. Finantskorrektsiooni otsus tehakse ja toetus nõutakse tagasi vastavalt ÜSS2021_2027 §-dele 28–30 ja ühendmääruse §-dele 34–39.

Eelnõu lisa 1 punktis 14 käsitletakse vaiete menetlemist. Vaidemenetlus viiakse läbi vastavalt ÜSS2021_2027 §-dele 31 ja 32.

Eelnõu punktis 15 käsitletakse tegevuste puutumust riigiabiga.

Riigiabi reeglistiku eesmärk on välistada igasugune Euroopa Liidu (EL) siseturu kaitset kahjustav ja konkurentsi moonutav abi ettevõtjatele riigi poolt, mis on keelatud.

Riigiabi reguleerivad ELi õigusaktid¹ ning siseriiklikul tasandil konkurentsiseaduse riigiabi peatükk (6. ptk). Vastavalt ELi toimimise lepingu (edaspidi ka *ELTL*) artikkel 107 lõikele 1 on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või

teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust.

Riigiabi hindamine järgmiste kriteeriumite alusel – kui need on üheaegselt täidetud, siis on tegemist riigiabiga:

- abi antakse sekkumisega riigi poolt või riigi ressurssidest;
- abi antakse ettevõtjale;
- abimeetmel on valikuline iseloom, st ta on suunatud teatud ettevõtjale, ettevõtjate kategooriale või teatud kaupade tootmiseks;
- abimeede annab abi saajale majandusliku eelise;
- abimeede moonutab või võib moonutada konkurentsi ja kahjustab kaubandust Euroopa Liidu riikide vahel.

Kõigi tegevuste puhul antakse abi riigi poolt või riigi ressurssidest.

Riigiabiks loetakse vaid neid eeliseid, mis tulevad otseselt või kaudselt antud riigi ressurssidest. EL struktuurifondidest pärit vahendeid loetakse riigi vahenditeks juhul, kui riigi ametiasutusele on jätud abi osutamisel teatud kaalutusõigus, nt abisaajate valikul. Toetuse andmise tingimustega elluviidavaid tegevusi rahastatakse ÕÜFst ja kaasfinantseeritakse riigieelarvest, seega on osaliselt tegu riigieelarveliste vahenditega. Käesoleval juhul on kriteerium täidetud.

Tegevus 2.1. „Kutsehariduse tasemeõppe õppekavade arendus ja õppe pakkumine õppimisvõimaluste mitmekesistamiseks Ida-Virumaal“, mille partneriteks on Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus ja teised kutseõppe tasemeõppe õigust omavad kutseõppeasutused Eesti Vabariigis.

a. abi antakse sekkumisega riigi poolt või riigi ressurssidest

Riigiabi andmisega on tegemist siis, kui abi andmisega seotud vahendid on otseselt või kaudselt riigi vahendid või riigile omistatavad vahendid. Riigi vahendid on riigi enda, kohaliku omavalitsuse üksuse, riigi sihtasutuste, fondide vms poolt antud toetused.

Abi antakse ÕÜFist, st tegemist on riigi vahenditega (fondide antav toetus).

Seega kriteerium on **täidetud**.

b. abi antakse ettevõtjale

Euroopa Kohtu praktika järgi tuleb ettevõtjateks lugeda kõiki üksusi, mis tegelevad majandustegevusega. Seejuures ei ole oluline nende üksuste õiguslik seisund ega rahastamise viis. Määrav on vaid asjaolu, kas faktiliselt tegeletakse majandustegevusega. Ettevõtjaks tuleb lugeda igat majandustegevusega tegelevat üksust, sõltumata selle juriidilisest või omandivormist, kasu teenimisest või teenuste tasuta pakkumisest. Majandustegevuse all tuleb mõista mistahes kaupade või teenuste pakkumist turul. Kui ettevõtja tegeleb nii majandustegevuse kui ka mittemajandustegevusega, loetakse teda ettevõtjaks ainult majandustegevusega seoses.

Tegevusi viib ellu ja toetuse saaja on Haridus- ja Noorteamet, kes ei paku turul TAT raames elluviidavaid teenuseid ja kes kohustub tegevuste elluviimisel sisseostetavate teenuste puhul järgima riigihangete seadust. Seega tegemist ei ole ettevõtjaga.

Tegevuse 2.1 partneriteks ja tegevuste tegijateks on Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus ja teised kutseõppe tasemeõppe õigust omavad kutseõppeasutused Eesti Vabariigis.

Tasemeõppe näol on tegemist mitte-majandustegevusega. Lähtuvalt komisjoni teatisest: riikliku haridussüsteemi raames korraldatavat ja riigi järelevalve all olevat riiklikku haridusteenust võib

lugeda mittemajanduslikuks tegevuseks. Euroopa Kohus on leidnud, et: „[riigil] ei olnud üldreeglina riigieelarvest ja mitte õppijate või nende vanemate poolt rahastatava riikliku haridussüsteemi loomisel ja ülalpidamisel kavatsust arendada tasulist tegevust, vaid ta täitis oma sotsiaalseid, kultuurilisi ja haridusalaseid ülesandeid oma elanike suhtes“.

Kutseõppeasutustes toimuv tasemeõpe toimub Eesti hariduse infosüsteemis EHIS registreeritud õppekavade alusel. Tasemeõpet saavad pakkuda kutseõppeasutused, kellel on antud tasemeõppe läbiviimise õigus vastavas õppekavarühmas, st nad on läbinud kvaliteedihindamise.

Seega kriteerium **ei ole täidetud**.

Vastavalt ELi toimimise lepingu artikkel 107 lõikele 1 ei ole käesoleval juhul tegemist riigiabi andmisega, kuna antud tegevuse raames ei anta abi ettevõtjatele.

Tegevus 2.2. „Kõrghariduse tasemeõppe õppekavade arendus ja õppe pakkumine õppimisvõimaluste mitmekesistamiseks Ida-Virumaal“, mille partneriteks on Eestis kõrgharidusõppe õigust omavad kõrgkoolid.

a. abi antakse sekkumisega riigi poolt või riigi ressurssidest

Abi antakse ÕÜFist, st tegemist on riigi vahenditega (fondide antav toetus).

Seega kriteerium on **täidetud**.

b. abi antakse ettevõtjale

Tegevusi viib ellu ja toetuse saaja on Haridus- ja Noorteamet, kes ei paku turul TAT raames elluviidavaid teenuseid ning kohustub tegevuste elluviimisel sisseostetavate teenuste puhul järgima riigihangete seadust. Tegemist ei ole ettevõtjaga.

Tegevuse 2.2.1 raames teevad tegevusi Tartu Ülikool ja Tallinna Tehnikaülikool, kellel on kolledžid Ida-Virumaal ja tegevuse 2.2.2 raames võivad teha lisaks TÜ-le ja TTÜ-le ka teised kõrgharidusõppe õigust omavad kõrgkoolid.

Tasemeõppe näol tegemist mitte-majandustegevusega (põhjendus toodud tegevuse 2.1. riigiabi analüüsi juures).

Seega kriteerium **ei ole täidetud**.

Vastavalt ELi toimimise lepingu artikkel 107 lõikele 1 ei ole käesoleval juhul tegemist riigiabi andmisega, kuna toetuse andmise tingimustes ühegi plaanitud tegevusega ei anta abi ettevõtjatele.

Tegevuse 2.3. „Täienduskoolituste pakkumine teadmiste ja oskuste arendamiseks Ida-Virumaal“ viib riikliku koolitustellimuse osas ellu Haridus- ja Teadusministeerium ning koolitushanked korraldab Harno. Haridus- ja Teadusministeerium ei tegele majandustegevusega, sest on valitsusasutus ning tegevuse elluviimisel täidab oma põhimääruse § 12 lõikest 5 tulenevaid avalikke ülesandeid ning seetõttu ei saa riigiabi.

Tööealise elanikkonna oskuste arendamiseks Ida-Virumaal tellitakse täienduskoolitusi Täiskasvanute koolituse seaduse § 16 alusel toimuva riikliku koolitustellimusena kõrgkoolidelt ja kutseõppeasutustelt. Euroopa Kohtu praktika järgi tuleb ettevõtjateks lugeda kõiki üksusi, mis tegelevad majandustegevusega. Seejuures ei ole oluline nende üksuste õiguslik seisund ega rahastamise viis. Määrav on vaid asjaolu, kas faktiliselt tegeletakse majandustegevusega.² Riikliku haridussüsteemi raames korraldatavat ja riigi järelevalve all olevat riiklikku haridusteenust loetakse üldiselt mittemajanduslikuks tegevuseks. Riikliku hariduse mittemajanduslikku iseloomu ei mõjuta põhimõtteliselt asjaolu, et õpilastel või nende vanematel tuleb mõnikord tasuda õppemaksu või sisseastumismakse, mis aitavad kanda

süsteemi toimimiskulusid, kuna sellised rahalised panused katavad sageli vaid murdosa teenuse tegelikest kuludest ja neid ei saa lugeda tasuks osutatud teenuse eest.³

Euroopa Komisjon on 2018. a asjas SA.43700 selgelt välja öelnud, kui suurt tasu saab mittemajanduslik haridusasutus küsida ilma, et ta muutuks ettevõtjaks ja oleks allutatud riigiabi reeglitele. Üksnes sellise haridusasutuse puhul, kelle tegelikest kuludest kaetakse üle 50% kasutajate tasudega või muudest kaubanduslikest vahenditest, on tegemist ettevõtjaga, kes allub riigiabi reeglitele. Seega on suure osa toetuse saajate puhul tegemist haridusasutustega ning üksnes nende puhul, kelle kuludest üle 50% kaetakse mitte avalikest vahenditest, on tegemist ettevõtjatega. Eestis toimub kutse ja kõrghariduse rahastamine valdavalt läbi riikliku finantseerimise. Seega on riikliku haridusteenuse tagamine on mittemajanduslik tegevus.

Lisaks ostetakse täienduskoolituse teenust riigihanke korras (elluviija Harno), mis tagab teenuse pakkumise turuhinnaga. Seega teenuse osutajast ettevõtja majanduslikku eelist ei saa. Lõppsaajaks on füüsilised isikud, kes ei ole ettevõtjad. Järelikult lõppsaaja tasemel riigiabi ei anta.

Meetmest osutatav õpe on suunatud füüsilistele isikutele, kes riigiabi mõistes abi ei saa. Seega tööjõu pakkumise suurendamine läbi koolitusteenuse puhul riigiabiga tegemist pole, sest suurendatakse tööealise elanikkonna teadmisi ja oskusi.

Seega ettevõtja kriteerium **ei ole täidetud.**

Siiski ei saa täiesti välistada, et teatud juhtudel võib toetuse saaja puhul olla tegemist ettevõtjaga, mistõttu on käskkirja punkti 14 lisatud võimalus anda vähese tähtsusega abi.

Tegevus 2.4. „Täiskasvanutele suunatud õpivõimalusi toetavad tegevused“, mille partneriks on IVEK, kes on Jõhvi valla, Kohtla-Järve linna ja Lüganuse valla poolt määramata ajaks asutatud eraõiguslik-juriidiline isik, millel ei ole liikmeid ning mis on loodud vara valitsemiseks ja kasutamiseks põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks. Sihtasutuse tegevuse eesmärgiks on toetada Ida-Viru regiooni arengut osutades ettevõtlust toetavaid teenuseid ning kaasates regiooni arenguks vajalikke vahendeid. Eesmärgi saavutamiseks tegeleb IVEK mh turismi, hariduse, ettevõtluse, loomemajanduse, vabaühenduste arendamisega regioonis.

a. abi antakse sekkumisega riigi poolt või riigi ressurssidest

Abi antakse ÕÜFist, st tegemist on riigi vahenditega (fondide antav toetus). Samuti finantseerib IVEK on muud tegevused riigi vahenditest.

Seega kriteerium on **täidetud.**

b. abi antakse ettevõtjale

Tegevusi viib ellu ja toetuse saaja on SA Ida-Viru Ettevõtluskeskus, kes on oma põhikirjaliste eesmärkide elluviimiseks asutatud eraõiguslik-juriidiline isik ja järgib tegevuste elluviimisel sisseostetavate teenuste puhul riigihangete seadust. SA Ida-Viru Ettevõtluskeskus ei ole ettevõtja.

Seega kriteerium **ei ole täidetud.**

Vastavalt ELi toimimise lepingu artikkel 107 lõikele 1 ei ole käesoleval juhul tegemist riigiabi andmisega, kuna toetuse andmise tingimustes ühegi plaanitud tegevusega ei anta abi ettevõtjatele.

3. EELNÕU VASTAVUS EUROOPA LIIDU ÕIGUSEGA

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

Andmekaitsealane mõjuhindang

Haldusmenetluse käigus töötleb haldusorgan isikuandmeid oma ülesannete täitmiseks. Avalik ülesanne tekib käesoleval juhul ÜSS2021_2027 § 10 lõike 2 kohaselt rakendusasutuse juhi poolt kinnitatud toetuse andmise tingimuste käskkirja alusel. Seetõttu kohalduvad kõik asjakohased muud avalikku õigust puudutavad sätted nimetatud asutustele. Nii vastutab iga protsessis osaleja andmetöötlamise nõuete eest vastavalt isikuandmete kaitset reguleerivatele õigusaktidele (isikuandmete kaitse üldmäärus, isikuandmete kaitse seadus ja valdkondlikud eriseadused). Samuti peab olema tagatud andmete kaitse ja turvalisus. Andmeid kogub isik, kes konkreetset koolitust või teavitussüritust korraldab. Andmeid kasutab elluviija selleks, et saata osalejatele infot ürituse toimumise kohta ning peale üritust saata materjalid ja anonüümne tagasiside. Nõustamisteenus on anonüümne, elluviija infosüsteemis säilitatakse vaid see, mis teemal nõustati. Eeltoodud tegevuste puhul järgib elluviija minimaalsuse nõuet, kogudes vaid andmeid, mis on vajalikud tegevuste eesmärgi täitmiseks, sh edasiarendamiseks või statistilistel eesmärkidel. Lisaks on tegevuste elluviijal kohustus koguda osalejate andmeid, mis on nimetatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1056 III lisas ning esitama need RÜ-le. Elluviija kogub lisaks kohustuslikele ühiste koheste väljund- ja tulemusnäitajate seireandmetele koolitus- ja nõustamistegevuse raames osalejatelt järgmisi andmeid: eesnimi, perekonnanimi, e-posti aadress, telefoni number ja emakeel. Elluviija poolt säilitatakse osalemise tõestamiseks tegevuses osalemise kinnitust (eesnimi, perekonnanimi inimese allkiri). Virtuaalselt toimuva sündmusel osalemise tõendamise kohta esitatakse järgmised dokumendid olenevalt virtuaalkeskonna võimalustest:

- kuvatõmmis/logifail osalejate nimedest juhul, kui üritusel osalejad logivad virtuaalkeskonda sisse ID-kaardi/ Mobiil-ID'ga.
- virtuaalkeskonnas või väljaspool virtuaalkeskonda koostatud ja osalejate poolt digiallkirjastatud osalejate registreerimisleht.
- juhul kui virtuaalkeskond ei võimalda ID-kaardi/Mobiil-IDga sisse logimist ning digiallkirjade kogumine ei ole tehniliselt võimalik või mõistlik, siis esitatakse ürituse korraldamise eest vastutava isiku poolt (digi)allkirjastatud osalejate nimekiri, mis on korraldaja poolt allkirjastatud peale ürituse toimumist koos kuvatõmmisega või logifailiga osalejate nimedest, mis võimaldab seostada nimekirja konkreetse üritusega.

4. KÄSKKIRJA MÕJUD NING VASTAVUS ÜLDISTE RAKENDUSKAVA VALIKUKRITEERIUMITEGA

Käskkirja alusel ellu viidavate tegevuste kooskõla valdkondlike arengukavadega on viidatud TAT punktis 1, seos rakenduskava erieesmärgiga TAT punktis 1.2. Tegevuste panus meetme väljund- ja tulemusnäitajate saavutamisse on punktis 3. Projekti põhjendatust on selgitatud TAT punktides 1 ja 2 ning seletuskirja punktides 1 ja 2. Tegevuse elluviimiseks arvestatud kulude maht on esitatud TAT punktis 8 ja eelarve kujunemise alus selgitatud seletuskirjas punktis 8. Elluviija ja partnerite suutlikkus projekti ellu viia on selgitatud TAT punktis 5 ja seletuskirja punktis 5. Projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega on välja toodud TAT punktis 1.4.

TAT mõjutab (märkida ristiga, peab mõjutama vähemalt ühte teemat):

Regionaalareng x jah ei

Regionaalse arengu tegevuskava (RETK) määratleb olulisemad piirkondade vahelist ebavõrdsust väljendavad regionaalse arengu juurprobleemid, mis on omakorda seotud „Eesti

2035“ strateegiliste sihtide ja seiremõõdikutega. „Eestis 2035“ ühe sihina on kirjeldatud Eestis elavad arukad, terved ja tervist hoidvad inimesed, kus inimeste teadmised ja oskused viiakse kokku tööturu vajadustega ja luuakse võrdsed võimalused tööturul ning tagatakse tööturu regionaalne tasakaalustatus. Seda mõeldakse muuhulgas täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määra kaudu, mida analüüsitakse ka regioonide lõikes. Ida-Virumaa tööealisest elanikkonnast vanuses 25-64 osales elukestvas õppes 2022. a 17%, mis on alla Eesti keskmise (21,1%).

Kogu sekkumine toetab regionaalset arengut, sest luuakse mitmekesisemad õpivõimalused nii tasemehariduses kui ka täienduskoolituste pakkumisega Ida-Virumaa täiskasvanud elanikkonnale. Perioodi lõpuks on plaanis pakkuda täienduskoolitusi 13 000 täiskasvanule ja luua täiendavad 1300 tasemeõppe õppekohta ning laiendada õppimisvõimalusi vähemalt 20 õppekaval.

Regionaalset tasakaalu suurendavate tegevuste tulemuslikkuse hindamisel seiratakse Ida-Virumaa tasemeõppes, täienduskoolitustel ja laiemalt elukestvas õppes osalemise statistikat. Analüüsitakse iga-aastaselt täienduskoolituste koolitustellimuse regionaalset (koolituste arv ja maht) eelarvelist jaotust, loodud uute tasemeõppe kohtade täituvust ning koolitustel osalemise tulemuslikkust (tunnistusega lõpetajate arv). Lisaks viiakse läbi analüüsid piirkondliku tööjõuvajaduse tuvastamiseks, et paremini sihitada õppe pakkumist.

Samuti aitavad tegevused suurendada teadlikkust piirkonnas pakutavatest õpivõimalusest ja kujundada idavirumaalastes positiivseid õpihoiakuid. TAT raames on planeeritud arendada piirkondlikku võrgustikutööd.

Keskkonnahoid ja kliima x jah ei

Perioodi 2021-2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH (*Do No Significant Harm*) analüüsi kohaselt ei põhjusta meede olulist kahju kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisele. Kuna DNSH põhimõttega arvestamisel on eesmärgiks vältida majandustegevuse olulise kahju tekkimist keskkonnale tervikuna, võimaldades seeläbi kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamist, siis vastab sellekohane inimeste oskuste, teadmiste ja hoiakute kujundamine olulise kahju ärahoidmise põhimõttele ega vaja täiendavat analüüsi. TAT tegevuste elluviimisega kaasneb kaudne positiivne mõju keskkonnahoiu ja kliima eesmärkidele. Keskkonnasäästliku ja jätkusuutliku majandamise teadmiste ja oskuste vajadus kõigis majandusvaldkondades on kiirel tõusuteel. Kasvamas on vajadus keskkonnateadmiste (sh keskkonna- ja kvaliteedijuhtimise) ning ressursside efektiivsema kasutamise oskuste järele. Nii tuleb tehnoloogiaoskused kombineerida looduslikest protsessidest arusaamise oskusega ja valdkonnaspetsiifilistest roheoskustest kujunevad üha loomulikumalt erialaste oskuste kohustuslik osa. ÕÜFst rahastatavad tasemeõppe õppekavad (nt taastuvenergeetika ja jätkusuutlikud keemiatehnoloogiad) toetavad jätkusuutlike, keskkonda säästvate lahenduste kasutuselevõttu. Õppekavade finantseerimisel jälgitakse, et ei finantseerita fossiilkütustega seonduvaid alasid. Nii tasemeõppe kui täienduskoolituste õppekavades kajastatakse roheoskused horisontaalse teemana. Samuti võetakse roheoskuste arendamise vajadusi arvesse riikliku koolitustellimuse prioriteetide kavandamisel Ida-Virumaal.

Sooline võrdõiguslikkus x jah ei

Naised moodustavad praegu üle poole Ida-Virumaa elanikkonnast, kuid alla poole piirkonna töötajatest. Põlevkivisektoris on 34%-s leibkondadest ainult üks palgatulu saaja ja enamikul juhtudel on ta meessoost (u 80%), naiste osakaal põlevkivisektoris on erakordselt madal (20%). Tööstuspiirkonnas jäävad naistele tihti kas kodupidamise kohustused (mitteametlik laste ja

eakate hooldus jms) või teenindussektori madalalpalgalised töökohad, mis on automatiseerimise tõttu kadumisohus. 2019. aastal oli Ida-Virumaal teistest maakondadest madalaim naiste tööhõive määr - 52,1%. Seega on oluline suurendada **naiste võimekust** ning pakkuda naistele vajalikku tuge selliste probleemide lahendamiseks, mis on neid seni tööturult eemal hoidnud. Üheks takistuseks naiste tööhõivele on Ida-Virumaa kui tööstuspiirkonna tööturu segregatsioon - tööstuses töötavad valdavalt mehed. Samuti õpivad tehnoloogia erialadel peamiselt mehed, selline jagunemine on suures osas tingitud soostereotüüpidest ja vananenud uskumusest ning teadmistest tehnoloogia valdkonna kohta. Seetõttu on TATis planeeritud naisi takistavaid uskumusi, soostereotüüpe ning töötruru segregatsiooni adresseerivaid tegevusi, (kommunikatsioonikampaaniad, töötoad, infoüritused jms), et motiveerida ja julgustada naisi õppetegevustes osalema.

Tegevused panustavad seega soolise võrdõiguslikkuse indeksi paranemisele.

Võrdsed võimalused x jah ei

Täiskasvanute elukestavas õppes osalemise määr on eestlaste puhul tunduvalt kõrgem, kui mitte eestlaste puhul (2022 II kvartalis vastavalt 24% ja 16,2%). Ida-Viru maakonda iseloomustab suur mitte-eestlaste osakaal, kus eesti keele oskuseta inimesed moodustavad valdava osa. Elanikest 20% on eestlased, 73% venelased ja 7% muust rahvusest. Erinevalt teistest maakondadest (v.a Harju maakond) moodustavad Ida-Virumaal riigikeeleoskuseta inimesed (59%). 55 353 inimest ehk 59% kõigist maakonna 20–64-aastastest elanikest ei oska üldse eesti keelt. Riigikeelt ei oska 43% 20–34-aastastest, 64% 35–54-aastastest ja 69% 55–64-aastastest. Ida-Virumaal elab palju nõukogude ajal sisserännanute perekondi ja nende järeltulijaid, mistõttu on vene keele oskus kõigis vanuserühmades väga hea. See-eest inglise keele oskajate osatähtsus 35–54-aastaste seas on Eestis kõige madalam.

Kuna tegevusi viiakse ellu Ida-Virumaa piirkonnas, siis õpivõimaluste mitmekesistamise kaudu on võimalik hõlmata erinevaid sihtrühmi ja pakkuda kõigile võrdseid võimalusi elukestvas õppes osalemiseks. Oskuste arendamise tegevusi kavandatakse nii, et need sobiksid ka vanematele vanuserühmadele (koolituste kestus, võimaus ühildada töötamist ja õppimist. Kuna pakutav tasemeõpe on tasuta ning täienduskoolitused on tasuta või väikese omaosalusega ning korraldatakse Ida-Virumaal, siis tagab see parema juurdepääsu ka madalama sissetulekuga inimestele.

Ligipääsetavus x jah ei

TAT kõik tegevused planeeritakse sihtrühmale sobivaimal viisil (nt kommunikatsioonikanalite valikul, info- ja teabepäevade kohtade valikul lähtutakse sellest, et sihtrühma kuuluvad inimesed võivad olla liikumis-, nägemis- või kuulmispuudega). TATis nimetatud tegevuste elluviimisel jälgitakse, et liikumispuudega inimestele oleks tagatud ligipääs ürituse asukohale/ruumile. Toetatavate tegevuste kaudu saab pakkuda eri võimetega inimestele võimalust hariduses osaleda ning muuta haridus erinevatele inimestele ligipääsetavamaks. Kaasaegseid digitehnoloogilisi võimalusi kasutades saab vähendada probleeme, mis on seotud füüsilise ligipääsetavusega, aga ka ligipääsetavusega informatsioonile. Täienduskoolituse pakkumisel täielikult e-õppena või virtuaalse kontaktõppena võimaldab ligipääsu neile sihtrühmadele, kellele füüsiline keskkond on takistuseks.

5. KÄSKKIRJA KEHTIVUS

Käskkiri hakkab kehtima üldises korras. Käskkirja rakendatakse alates 01.01.2023. a. seoses tegevuste 2.1. ja 2.2. tasemeõppe õppekavade arendamisega seotud tegevuste ettevalmistamisega.

6. EELNÕU KOOSKÕLASTAMINE

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Kliimaministeeriumile, Kultuuriministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Riigikantseleile ning arvamuse avaldamiseks Riigi Tugiteenuste Keskusele, Haridus- ja Noorteametile, Rektorite Nõukogule, Rakenduskõrgkoolide Rektorite Nõukogule, Eesti Kutseõppe Edendamise Ühingule, Tartu Ülikoolile, Tallinna Tehnikaülikoolile, Tallinna Tehnikakõrgkoolile, Ida-Virumaa Kutsehariduskeskusele, Sisekaitseakadeemiale, Tartu Tervishoiu Kõrgkoolile, Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolile, SA Ida-Viru Ettevõtluskeskusele.

Margus Haidak
kõrg- ja kutsehariduspoliitika ning
elukestva õppe osakonnajuhataja

Lisad:

Lisa 1. „Põhiõiguste hartaga ja puuetega inimeste õiguste konventsiooniga arvestamise kontroll-leht“

Lisa 2. „Riskihindamise tabel“